

VÕISTLUS- MÄÄRUSED

ORIENTEERUMIS- SPORT

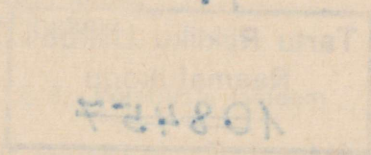
N
A

A-28358

ORIENTEERUMIS- SPORT

VÖISTLUSMÄÄRUSED
JUHISED RAJAMEISTRILE

*Võistlusmäärused on kinnitatud Turismi
Kesknõukogu presiidiumi poolt
12. jaanuaril 1965*

KIRJASTUS «EESTI RAAMAT» · TALLINN 1967

7A
0-65

Tõlkinud *T. Orutalu*
Juhised rajameistrile koostanud *R. Välba*
Kaane kujundanud *K. Püss*

~~N~~

Tartu Riikliku Ülikooli
Raamatukogu
~~108457~~

VÖISTLUSMÄÄRUSED

I. VÖISTLUSTE OLEMUS, ALAD JA ISELOOM

§ 1. Võistluste olemus

1. Orienteerumisvõistluste all mõistetakse maastikule asetatud kontrollpunktide (KP) läbimist orienteerumisvahendite (kaart, kompass jne.) kasutamisega vabas või antud järjekorras jalgsi, suuskadel või liiklemisvahendil. Tulemusi arvestatakse aja, kogutud punktide või KP kaardile märkimise täpsuse (nooremates vanusegruppides) järgi.

§ 2. Võistlusalad

2. Orienteerumisvõistluste alad on:
- suundorienteerumine;
  - märkeorienteerumine;
  - valikorienteerumine.

§ 3. Võistluste iseloom

3. Iseloomult jagunevad võistlused individuaalseiks, individuaalvõistkondlikeks ja võistkondlikeks (sealhulgas ka teateorienteerumine).

4. Läbiviimise aja järgi jagunevad võistlused päevasteks ja öisteks.

5. Liikumisviisi järgi jagunevad võistlused:

- orienteerumisjooksuks;
- orienteerumissuusatamiseks;
- orienteerumissõiduks (jalgratastel, mootorratastel, paatidel jne.).

5₁. Raja pikkuse järgi jagatakse rajad harilikeks ja maratonradadeks.*

* P. 5₁ rakendatakse Eesti NSV-s.

II. VÕISTLUSTE ORGANISEERIMINE

§ 4. Üldjuhend

6. Orienteerumisvõistlused viiakse läbi käesolevate võistlusmääruste ja võistlust korraldava organisatsiooni poolt kinnitatud võistlusjuhendi järgi.

7. Võistlust korraldav organisatsioon moodustab võistluste ettevalmistamiseks ja läbiviimiseks organiseerimiskomitee.

8. Võistlust korraldav organisatsioon:

- a) komplekteerib kohtunikekogu;
- b) lahendab kõik majanduslikud ja meditsiinilise teenindamise küsimused;
- c) hangib maavaldajailt loa võistluste läbiviimiseks;
- d) kindlustab võistlejad kaartidega (skeemidega).

9. Kui võistluste jätkamine kujuneb võistlejaile ohtlikuks, tuleb võistlused edasi lükata, alanud võistlused aga katkestada. Kui katkestatud võistluste jätkamine samal päeval osutub võimatuks, tuleb juba võistluse lõpetanud võistlejate tulemused tühistada.

10. Võistluste tehnilised tulemused (individuaalsed ja võistkondlikud tulemused ning kohtade jagunemine) tuleb kinnitada peakohtunikekogu poolt.

§ 5. Võistlusjuhend

11. Juhend on põhidokument, millest juhinduvad võistluste kohtunikekogu ja võistlejad.

12. Juhendi koostab võistlust korraldav organisatsioon. Juhendis ei tohi olla vasturääkivusi võistlusmäärustikuga.

13. Juhend peab olema välja saadetud osavõtvatele organisatsioonidele mitte hiljem kui 1 kuu enne võistlusi, üleliidulistel ja vabariiklikel võistlustel — 3 kuud enne võistlusi.

14. Juhend peab olema sõnastatud täpselt ja vastama järgmistele küsimustele:

- a) võistluse eesmärk ja ülesanne;
- b) läbiviimise aeg ja koht;
- c) võistluse juhtimine;
- d) osavõtjad ja nende varustus;
- e) võistluskava ja tingimused;

- f) tulemuste arvestamine;
- g) autasustamine;
- h) osavõtjate vastuvõtu tingimused ja kulutused;
- i) eelregistreerimise kord ja tähtaeg;
- j) registreerimise kord, tähtaeg ja dokumentatsioon;
- k) esindajate nõupidamise aeg ja koht.

15. Muudatusi ja täiendusi võib juhendis teha ainult juhendi kinnitanud organisatsioon, kuid mitte pärast esimese ala loosimise algust.

§ 6. Võistlusteks registreerimine

16. Võistlustest osavõtu avaldus esitatakse võistlust korraldavale organisatsioonile. Avaldusel peab olema lähetatava organisatsiooni juhataja allkiri ja pitsar, samuti võistkonna esindaja nimi ja meditsiiniametuse pitsariga kinnitatud arsti viisa. Sealjuures peab olema märgitud, mitu võistlejat arvuliselt on lubatud võistlustele, samuti toodud mittelubatud nimed. Arstiviisaks võib olla ka võistlejale antud tõend või märged järgupiletis.

17. Avalduse vorm vt. lisa 2.

18. Muudatuste avaldus esitatakse enne antud ala algust. Muudatuseks loetakse varuvõistleja arvamist põhi-koosseisu, individuaalvõistleja arvamist võistkondlikuks või vastupidi, samuti võistlustest osavõtu avalduses märgitud võistlejate ümberlülitamist ühelt alalt teisele. Muudatuste avalduse vorm vt. lisa 3.

§ 7. Ajakava, võistlusalad ja stardijärjekord. Loosimine

19. Ajakava koostab peakohtunik vastavalt juhendile ja osavõtjate arvule. Vastavalt vajadusele võib peakohtunik muuta stardikava, kuid sellest tuleb võistlejaile õigeaegselt teatada.

20. Stardi liigid:

- a) üksikstart, osavõtjad stardivad ühekaupa intervallidega vähemalt 1 minut;
- b) grupistart, stardib korraga 2 või enam osavõtjat;
- c) ühisstart, kõik võistlejad stardivad korraga.

21. Võistlejate (võistkondade) stardijärjekord määrab

takse loosiga. Iga võistlusala loositakse eraldi. Loosimise juures on õigus viibida kõigil võistkondade esindajail.

22. Loosimisprotokolli vorm vt. lisa 4.

23. Individuaalvõistlustel on lubatud 2 loosimise viisi:

a) üldine loosimine — stardijärjekord määratakse võistlejate kvalifikatsiooni arvestamata,

b) loosimine gruppide kaupa — osavõtjad jaotatakse gruppidesse vastavalt kvalifikatsioonile ja tulemustele, kusjuures gruppide stardijärjekorra määrab peakohtunik, grupisisesel — loosimine.

24. Individuaal-võistkondlike võistluste loosimine tuleb läbi viia nii, et sama võistkonna liikmed ei stardiks kõrvuti. Selle vältimiseks soovitatakse kaks viisi:

a) kui on võrdse suurusega võistkonnad, siis määratakse esmalt loosiga võistkondade stardijärjekord ja seejärel loosiga või võistkonna enda poolt võistkonna liikmete stardijärjekord;

Näide. Võistlustest võtab osa 10 võistkonda, igas 3 võistlejat. Esmalt viiakse läbi loosimine võistkondade vahel. Võistkond A saab loosiga number 3, B — 7, C — 9 jne. Sel juhul on võistkonna A stardinumbrid 103, 203 ja 303, võistkonna B stardinumbrid 107, 207 ja 307, võistkonna C stardinumbrid 109, 209 ja 309 jne. Võistkonna A liikmete stardijärjekord määratakse loosiga: nr. 103 — Mänd, nr. 203 — Tamm ja nr. 303 — Kuusk.

b) kui on ebavõrdse suurusega võistkonnad ning mitu ühe võistkonna liiget on saanud loosinumbrid järjestikku, siis paigutatakse loosiga järjest sattunud sama võistkonna liikmete vahele järgmisele kohale sattunud teise võistkonna võistleja.

Näide. Loosi järgi nr. 15 — Mänd (võistkond A), nr. 16 — Tamm (võistkond A), nr. 17 — Kuusk (võistkond B). Stardijärjekord sel korral on: nr. 15 — Mänd (A), nr. 16 — Kuusk (B), nr. 17 — Tamm (A).

25. Pärast loosimist koostatakse stardiprotokollid, kus on näidatud stardijärjekord, stardiaeg ja võistleja number. Stardiprotokollid peavad olema võistluspaisgas välja pandud mitte hiljem kui 1 tund enne starti.

26. Loosiga määratud numbri all võib esineda ainult nimetatud osavõtja.

§ 8. Protestid

27. Võistluste läbiviimist või tulemusi puudutavad protestid esitatakse võistkonna esindaja või kapteni poolt kirjalikult hiljemalt 1 tund pärast tulemuste avaldamist.

28. Protest tuleb lahendada enne tulemuste kinnitamist. Erandjuhtumil, kui on vajalik protestis märgitud faktide kontrollimine, võib otsuse langetamise edasi lükata kuni üheks ööpäevaks, kuid protest tuleb lahendada tingimata enne võistlejate ärasõitu.

§ 9. Meditsiiniline teenindamine

29. Võistluste meditsiiniliseks teenindamiseks peab olema võistluspaigas:

- a) arst, velsker või meditsiiniõde;
- b) esmaabiapteek;
- c) vahendid kannatanute transpordiks.

30. Suurtel võistlustel, samuti raske raja puhul, peab lisaks p. 29 loetletule olema:

- a) esmaabipunktid raja rasketel ja kaugetel lõikudel;
- b) lamamiskohtadega soe ruum;
- c) esmaabipakendid kontrollpunktides.

31. Esmaabipunktide asukohad peavad olema teatavaks tehtud rajakohtunikele, esindajaile ja võistlejaile.

32. Esmaabipunktide ja arsti asukoha vahel peab olema raadio- või telefoniside.

33. Võistlusi teenindavad meditsiinitöötajad peavad kandma hõlpsasti märgatavaid eraldusmärke.

III. OSAVÕTJAD

§ 10. Vanusegrupid

34. Võistlused viiakse läbi eraldi vastavalt soole järgmistes vanusegruppides:

- a) poisid ja tüdrukud 11—12 a. (M-12, N-12);
- b) poisid ja tüdrukud 13—14 a. (M-14, N-14);
- c) poisid ja tüdrukud 15—16 a. (M-16, N-16);
- d) noormehed ja neiud 17—18 a. (M-18, N-18);
- e) mehed 19—40. a. ja naised 19—35. a. (M-19, N-19);

f) mehed üle 40 a. ja naised üle 35 a. (M-40, N-35).

35. Võistlejad lubatakse võistlustele ainult oma vanusegrupis.

36. Vanus määratakse sünniaasta järgi.

37. Erandina lubatakse ühendada kaks kõrvutiasetsevat vanusegruppi. Sel juhul peab rada vastama:

a) noorte vanusegruppides — noorema vanusegrupi nõuetele;

b) täiskasvanute vanusegruppides — vanema vanusegrupi nõuetele.

38. Koolinoorte võistlustel võib vanusegrupid moodustada klasside kaupa:

a) M-12, N-12 — V—VI klass;

b) M-14, N-14 — VII—VIII klass;

c) M-16, N-16 — IX—X klass;

d) M-18, N-18 — XI klass.

§ 11. Võistlustele lubamine ja võistlustelt eemaldamine

39. Orienteerumisvõistlustele lubatakse isikuid, kellel on vastav sportlik ettevalmistus, arstiluba ja kes on märgitud võistlustest osavõtu avalduses.

40. Ühel päeval võib võistleja esineda ainult ühel võistlusosal.

41. Võistlejat võib võistlustelt eemaldada:

a) ebaväärika käitumise pärast;

b) ilmselt nõrga ettevalmistuse pärast;

c) võistlusmääruste rikkumise pärast.

§ 12. Võistleja kohustused

42. Võistleja on kohustatud:

a) rangelt käituma nõukogude sportlase vääriliselt nii võistlustel kui ka väljaspool neid;

b) tundma võistlusmäärusi ja neid kõrvalekaldumatult täitma;

c) tundma võistluse juhendit ja stardikava;

d) õigeaegselt ilmuma starti;

e) hoidma kontrollkaarti ja võistluskaarti;

f) kontrollima, kas ta saabus õigesse kontrollpunkti, hoolitsemata selle eest, et KP kohtunik teeks kaardile või kontrollkaardile märkuse;

g) aitama võistluste ajal vigastada saanud kaasvõistlejat ja toimetama ta lähimasse kontrollpunkti.

43. Võistluse katkestamisel peab võistleja kapteni või esindaja kaudu seda teatama finiši vanemkohtunikule.

44. Võistlejail on keelatud:

a) liikuda maastikul pärast võistluskoha avaldamist kuni startimiseni ja pärast raja läbimist kuni võistluste lõpuni;

b) kasutada võistlemisel mistahes muud kaarti peale kaardijaotuspunktis saadu;

c) ületada metsaistandikke, põllu- ja heinakultuure ning läbida juur- ja puuviljaaedu;

d) tegutseda rajal koostöös teiste võistlejatega ja tahtlikult neid jälgida.

Märkused. Koostöö pärast rajalt eemaldamise aluseks võib olla:

1) rohkem kui üks rajameistri poolt tehtud märkus;

2) üle poole raja läbimine kahe võistleja poolt vahega üks minut või vähem;

3) tähistatud rajal ühtmoodi valesti märgitud kontrollpunktid.

e) kasutada võistlemisel võõrast abi,

f) kasutada antud võistlusel mitte ettenähtud liiklemisvahendeid,

g) avada ümbrik kaardiga enne starti,

h) muuta kontrollpunkti tähistust ja sisustust,

i) olla liidriks teisele võistlejale.

45. Appikutsesignaali andnud võistleja, samuti kaardi või kontrollkaardi kaotanud osavõtja langeb võistlustest välja.

46. Võistlejal pole õigust sekkuda kohtunikekogu töösse ja segada kohtunikke.

47. Kõik teated võistluste ja tulemuste kohta saab võistleja ainult oma esindaja kaudu.

§ 13. Võistlejate riietus ja varustus

48. Starti võivad võistlejad ilmuda vabalt valitud, kuid puhtas ja korralikus embleemiga varustatud riietuses.

49. Võistlejail on keelatud kasutada metallist naeltega naelkingi.

50. Vastavalt loosimisele saavad võistlejad rinnanumbrid. Nende kõrgus peab olema vähemalt 15 cm. Üleliidulistel ja vabariiklikel võistlustel peavad numbrid olema nii rinnal kui ka seljal.

51. Võistlustel on lubatud kasutada iga liiki kompasse ja abivahendeid (mallid, sammulugejad jne.). Orienteerumisvahendite piiramise korral peab see olema võistlusjuhendis märgitud.

52. Juhendis nõutud varustust mitteomavaid võistlejaid võistlustele ei lubata.

§ 14. Võistkonna esindaja

53. Igal võistkonnal on juht, kes on võistkonna esindaja.

54. Võistkonna esindaja on kohustatud:

- a) tundma võistlusmäärusi ja võistlusjuhendit;
- b) andma võistlejaile edasi kõik peakohtunikekogult saadud teated;
- c) viibima võistluspaigas, kuni on veendunud, et kõik tema võistkonna liikmed on võistluse lõpetanud;
- d) kindlustama oma võistlejate õigeaegse ilmumise starti;
- e) võistlusala lõpul teatama peakohtunikule kõigi oma võistkonna liikmete rajalt tagasipöördumisest;
- f) teatama finiši vanemkohtunikule katkestanud ja kontrollajaks saabumata võistlejatest;
- g) rajameistri juhtimisel osa võtma kadunud võistlejate otsimisest.

55. Esindajal on õigus:

- a) viibida kohtunikekogu ja esindajate ühisel nõupidamisel;
- b) saada peakohtunikekogult teateid kõigi võistlusse puutuvate küsimuste kohta;
- c) teha muudatusi võistlustest osavõtu avalduses.

Esindaja puudumisel täidab tema kohustusi võistkonna kapten.

IV. KOHTUNIKEKOGU

§ 15. Kohtunikekogu komplekteerimine

56. Võistluste peakohtunikekogu kinnitatakse võistlust korraldava organisatsiooni poolt vähemalt 30 päeva enne võistlusi (üleliidulistel võistlustel — vähemalt 2 kuud).

Kohtunike ja kohtunikebrigade arv määratakse sõltuvalt võistluste ulatusest.

§ 16. Kohtunike üldised kohustused

57. Kohtunik on kohustatud:

a) põhjalikult tundma ja vääramatult täitma võistlusmäärusi, olema organiseeritud, distsiplineeritud ja erapooletu;

b) hoidma raja ja kontrollpunktide asetuse saladuses,

c) jälgima, et võistlejad täidaksid võistlusmäärusi ja käituksid korralikult;

d) kandma vastavat kohtuniku eraldusmärki.

58. Kohtunikel ei ole õigus:

a) lahkuda võistluspaigast ilma oma brigaadi vanemkohtuniku, peakohtuniku või tema asetäitja loata;

b) osutada võistlejaile mistahes abi peale meditsiinilise;

c) olla võistlusel üheaegselt osavõtjaks või esindajaks ja kohtunikuks.

§ 17. Peakohtunikekogu koosseis

59. Peakohtunikekogu koosneb järgmistest isikutest:

a) peakohtunik;

b) peakohtuniku asetäitjad;

c) peasekretär;

d) peasekretäri asetäitja;

e) rajameistrid;

f) võistluste arst (või teda asendav isik).

Märkus. Üleliidulistel ja vabariiklikel võistlustel võivad kuuluda peakohtunikekogusse ka abirajameistrid.

60. Peakohtunikekogu käsutuses on võistluste komandant, meditsiiniline ja teenindav personal.

§ 18. Peakohtunik

61. Peakohtunik juhib kohtunike tööd vastavalt võistlusmäärustele ja võistlusjuhendile.

62. Peakohtunik:

a) viib läbi kohtunikekogu istungeid vastavalt vajadusele;

b) koos rajameistritega valib välja võistluspaiga;

c) on kohustatud tutvuma võistlusmaastikuga;

d) kinnitab rajad vastavalt rajameistrite raja üleandmise aktile (vt. lisa 14);

e) määrab vastavalt rajameistrite esildisele kontrollaja;
f) jaotab ülesanded kohtunike vahel või vajaduse korral teeb selle ülesandeks ühele oma abilistest;

g) määrab võistlejate (võistkondade) stardiintervalli;

h) annab esindajatele ja võistlejatele vajalikku informatsiooni võistlusrajooni ja raja iseärasustest, võistlusrajooni piiravatest joonorientiiridest, tagasipöördumistest katkestanud võistlejaile, kontrollajast, tutvustab võistlejaile kaarti või skeemi, mis oma tehnilise vormistamise ning sellel kujutatud maastiku poolest sarnaneb võistluskaardiga;

i) annab stardi vanemkohtunikule korralduse võistluste alustamiseks;

j) vaatab läbi protestid ja avaldused ning lahendab need võistluste ajal koos peakohtunikekoguga;

k) organiseerib kontrollaja lõpuks saabumata võistlejate (võistkondade) otsimist;

l) esitab 10 päeva jooksul võistlusi korraldavale organisatsioonile protokollid ja kirjaliku aruande koos kohtunike töö hinnanguga (vt. lisa 1).

63. Peakohtunikul on õigus:

a) katkestada võistlused (koos jätkamisega samal päeval) või nad täiesti ära jätta, kui tekivad võistlejaid ohustavad tingimused: rada muutub kõlbmatuks, puudub meditsiiniline teenindamine või pealtvaatajad segavad võistluste normaalset kulgu;

b) muuta ajakava ja võistlusalade järjekorda;

Märkus. Peakohtunikul ei ole õigust muuta juhendiga määratud tulemuste arvestamise korda.

c) eemaldada võistlustest võistlusmäärustikku või juhendit rikkunud või ebaväärikalt käitunud võistleja (võistkond);

d) muuta iga kohtuniku otsust, kui ta on veendunud selle otsuse ekslikkuses;

e) kõrvaldada tööst kohtunikke, kes ei tule oma ülesannetega toime.

§ 19. Peakohtuniku asetäitja

64. Olenevalt võistluse ulatusest määratakse peakohtunikule abiks üks või mitu asetäitjat. Peakohtuniku eemaloleku ajal täidab üks neist tema kohustusi ja omab kõiki tema õigusi.

§ 20. Peasekretär ja sekretariaat

65. Peasekretär juhib sekretariaadi tööd ja vastutab kogu võistlustesse puutuva dokumentatsiooni ettevalmistamise ja vormistamise ning tulemuste õige arvestamise eest.

66. Peasekretär:

- a) võtab vastu võistlustest osavõtu avaldused;
- b) viib läbi loosimise;
- c) koostab stardiprotokollid;
- d) annab võistlejatele rinnanumbrid ja esindajaile eraldusmärgid;
- e) võistluspäeval registreerib kohtunikud, annab neile eraldusmärgid ja protokollide blanketid;
- f) organiseerib sekretariaadis tulemuste arvestust ja esitab tulemused kinnitamiseks peakohtunikekogule;
- g) pärast võistluste lõppemist teatab esindajaile võistlustulemused;
- h) annab peakohtunikule aruandeks vajalikud andmed.

Märkus. Üleliidulistel ja vabariiklikel võistlustel tegeleb võistlustest osavõtu avaldustega mandaatkomisjon.

67. Peasekretärile määratakse abiks peasekretäri asetäitja ja sekretärid.

68. Peasekretärile allub informatsiooni vanemkohtunik, kes juhib informatsioonikohtunike tööd ja vastutab informatsiooni eest võistluspaikades.

Informatsiooni vanemkohtunik organiseerib teadete avaldamist võistluste kulgemise ja tulemuste kohta raadio, informatsioonitabelite jms. abil.

Informatsiooni vanemkohtunik korraldab võistlejate autasustamise.

69. Informatsioonikohtunike tööd jaotab informatsiooni vanemkohtunik.

70. Informatsiooni vanemkohtunikul on keelatud teatada raja asukohta enne kõigi võistlejate startimist.

§ 21. Võistluste arst

71. Arst kuulub peakohtunikekogu koosseisu peakohtuniku asetäitja õigustes.

72. Võistluste arst:

- a) jälgib sanitaar-hügieeniliste nõuete täitmist ja esmaabivahendite olemasolu kontrollpunktides;

- b) juhib meditsiinipersonali tööd ja koos rajameistri-
tega organiseerib esmaabipunktid rajal;
- c) organiseerib kannatanute abistamist ja nende trans-
porti;
- d) võistluste lõppedes esitab peakohtunikule aruande.

§ 22. Võistluste komandant

73. Võistluste komandant:
- a) juhib teenindava personali tööd;
  - b) kindlustab stardi ja finiši, samuti teatevahetuspunkti
ettevalmistamise, sisustamise ja kujundamise, samuti
muretseb side- ja informatsioonivahendid;
  - c) valmistab ette ruumid võistlejaile, kohtunikele ja per-
sonalile;
  - d) annab kohtunikele inventari;
  - e) vastutab korra eest stardis ja finišis.

§ 23. Rajameister ja tema abid

74. Rajameister vastutab raja õige ettevalmistamise eest.

75. Rajameister ja tema abid määratakse igale võistlus-
alale (eraldi meeste ja naiste rajale).

76. Rajameistri käsutuses on rajakohtunikud, s. o. kaardijaotuspunkti ja kontrollpunktide kohtunikud.

77. Rajameister:

- a) valib võistlusmaastiku kaardi (skeemi), kooskõlastab
selle peakohtunikuga;
- b) planeerib kaardil (skeemil) raja ning kooskõlastab
selle peakohtunikuga;
- c) määrab ja tähistab maastikul kontrollpunktide asu-
kohad, vajaduse korral korrigeerib kaarti;
- d) koos inspektoriga või peakohtunikuga kontrollib
maastikul rada, esitab peakohtunikule kinnitamiseks pide-
kaardi, millel on märgitud stardi, finiši, kaardijaotuspunkti
ja kontrollpunktide asukohad ning pidestused, annab raja
peakohtunikule aktiga üle (vt. lisa 14);
- e) organiseerib raja tähistamist stardist kaardijaotus-
punkti;

f) märkeorienteerumises juhib raja tähistamist maastikul;

g) instrueerib rajakohtunikke, varustab neid vajalike materjalidega, viib nad õigeaegselt rajale ja teatab, millise signaali või aja järgi on lubatud lahkuda kontrollpunktist;

h) varustab kohtuniketa kontrollpunktid vajalike kontrollvahenditega;

i) teatab peasekretärile kontrollsüsteemi (kohtunike allkirjad, paroolid);

j) lõpetab raja ettevalmistamise ja sisustamise hiljemalt 30 min. enne starti ja kannab peakohtunikule ette raja valmisolekust;

k) kindlustab kontrollpunktide õige tähistuse maastikul ja õige märkimise kaardile, valmistab vahekaardid;

l) võistluste ajal jälgib raja tähistust, sisustust ja õigsust ning parandab tekkinud vead, vastutab korra eest rajal;

m) koostab raja mahavõtmise plaani;

n) vajaduse korral juhib koos peakohtunikuga kadunud võistleja (võistkonna) otsimist.

78. Rajameistril on õigus võistlustelt eemaldada ilmselt ettevalmistamata võistlejat, teatades sellest kirjalikult peasekretärile.

79. Võistluste lõppedes, veendunud, et kõik võistlejad on lõpetanud raja läbimise, võtab rajad maha.

80. Rajameistri abid täidavad rajameistri korraldusi. Igaüks neist täidab rajameistriga analoogilisi ülesandeid ning on rajameistriga võrdsetes õigustes.

§ 24. Inspektor

81. Inspektor kontrollib kontrollpunktide asetuse täpsust.

82. Inspektori määrab peakohtunik (mitte üle kahe igale rajale)*.

83. Inspekteerimine tuleb läbi viia mitte hiljem kui üks ööpäev enne võistlusi.

---

* Eesti NSV-s määrab inspektori võistlusi korraldava seksiooni kohtunikekogu.

§ 25. Rajakohtunikud

84. Kaardijaotuspunktide ja kontrollpunktide vanemkohtunikud:

- a) organiseerivad punkti tööd ja jaotavad ülesanded kohtunike vahel;
- b) saavad rajameistrilt esmaabivahendid;
- c) kontrollivad oma punkti õiget tähistust;
- d) appikutsesignaali puhul saadavad ühe kohtunikest appi.

85. Kaardijaotuspunkti kohtunike ülesandeks on punkti saabunud võistlejaile (võistkondadele) võistluskaartide andmine. Kontrollkaardile märget ei tehta.

86. Pärast stardi sulgemist annab kaardijaotuspunkti vanemkohtunik ülejäänud kaardid peasekretärile.

87. Kontrollpunkti kohtunik:

- a) märgib üles punkti läbinud võistlejate (võistkondade) numbrid ja läbimise aja minutilise täpsusega (suur- tel võistlustel — sekundilise täpsusega);

Märkus. Kui mitu võistlejat saabusid kontrollpunkti üheaegselt, tuleb neile märkida loogelise sulu abil üks aeg.

Näide:	612	}	14.05
	501		
	712		

- b) teeb võistleja kontrollkaardile märkme kontrollpunkti läbimise kohta;

- c) peab viivitamatult abi osutama kannatanule;

- d) märgib kontrollpunkti protokolli koostöö ja jälgimise juhud ning teised võistlusmääruste rikkumised, mis puhul ta on kohustatud tegema võistlejale sellekohase märkuse;

- e) võtab osa kadunud võistleja otsimisest;

- f) võtab osa raja ettevalmistamisest ja sisustamisest võistluse eel ning mahavõtmisest peale võistlusi;

- g) jälgib oma rajalõigu korrasolekut ja sisustust;

- h) võib anda võistlejaile (võistkondadele) teateid kontrollpunkti läbinud võistlejate (võistkondade) kohta;

88. Kaardijaotuspunktide ja kontrollpunktide kohtunikel on keelatud:

- a) anda võistlejaile (võistkondadele) nõu ja neid abistada;

- b) valjusti kõnelda;

- c) lahkuda punktist enne rajameistri poolt määratud aja möödumist või enne vastavat signaali;

d) lubada punktis viibida kõrvalistel isikutel (välja arvatud neil, kellel on selleks peakohtuniku luba);

e) süüdata lõket, kui selleks puudub peakohtuniku või rajameistri luba;

f) maha võtta või üles panna telki, kui selleks puudub peakohtuniku või rajameistri luba.

§ 26. Stardi vanemkohtunik

89. Stardi vanemkohtunik vastutab stardipaiga tähistamise, ettevalmistamise ja selles töö organiseerimise eest. Temale alluvad stardikohtunikud.

90. Stardi vanemkohtunikul on õigus mitte lubada starti võistlejat, kelle riietus ja number ei vasta määrustele.

91. Väiksematel võistlustel täidab stardi vanemkohtuniku ülesandeid lähetaja.

§ 27. Lähetaja ja tema abi

92. Lähetaja paigutab võistlejad (võistkonnad) starti, annab neile juhendeid ja laseb nad rajale stardiprotokollis märgitud ajal.

93. Stardi alustamise loa annab peakohtunik.

94. Lähetamiseks peab lähetajal olema vähemalt kaks kella. Stardiaeg määratakse neist ühe järgi, teised on tagavaraks — kui põhikell peaks seisma jääma. Kellad stardis peavad töötama sünkroonselt kelladega finišis.

95. Start antakse järgmiselt:

a) üksik- ja paarisstardi puhul, asudes stardijoonel paremal pool võistlejast, hoiatab lähetaja võistlejat 15 sek. enne starti («15 sekundit!»), 5 sek. enne starti tõstab lipu võistleja rinna kõrgusele, 1 sek. enne starti annab käskluse «Tähelepanu!», stardimomendil stardikäskluse «Start!» koos lipu tõstmisega eest üles;

b) ühis- ja grupistardi puhul, asudes diagonaalsuunas 5—6 m võistlejaterivi ees, hoiatab lähetaja võistlejaid 5 sek. enne starti («5 sekundit!») ja tõstab üles stardipüstoli või lipu. Stardimomendil annab märku lasuga või käsklusega «Start!» koos lipu langetamisega.

96. Valestardi puhul kutsub lähetaja käsklusega ja teise lasuga võistleja tagasi. Uuesti startida on lubatud ainult

lähetaja signaali järgi. Stardiaeg stardiprotokollis ja võistlejakaardikesel ei muutu.

97. Kui võistleja (võistkond) ei ilmu õigeaegselt starti, siis teiste võistlejate stardiaeg ei muutu. Kui võistleja (võistkond) hilineb, lubatakse teda startida, kuid stardiaeg stardiprotokollis ja võistleja kaardikesel ei muutu.

M ä r k u s. Pärast stardi sulgemist hilinejaid rajale ei lubata.

98. Võistluste puhul üheaegselt mitmel rajal laseb lähetaja üheaegselt igale rajale ühe vastava vanusegrupi võistleja.

99. Lähetaja abi, asudes stardijoone taga, kutsub välja ja rivistab võistlejaid, kelle stardiaeg läheneb, kontrollib nende riietust ja rinnanumbreid ning organiseerib võistlejate liikumist stardijoonele.

100. Teadet üleandva võistleja lähenemisel kutsub lähetaja abi vastava võistleja teatevahetustsooni.

§ 28. Stardisekretär

101. Stardisekretär registreerib startivad võistlejad stardiprotokollis.

102. Töötades teatevahetustsoonis sissepääsu juures registreerib stardisekretär järgmise etapi võistlejaid.

103. Stardisekretär annab vormistatud ning allakirjutatud stardiprotokollid peasekretärile.

§ 29. Finiši vanemkohtunik

104. Finiši vanemkohtunik vastutab finišipaiga ettevalmistamise ja töö organiseerimise eest finišis. Talle alluvad finišikohtunikud, ajamõõtjad, finišisekretärid ja nende abid.

105. Finiši vanemkohtunik peab kindlustama oma brigaadi valmisoleku võistlejate vastuvõtuks hiljemalt 15 min. enne oletavat finišit.*

106. Finiši vanemkohtunik lõpetab oma brigaadi töö ainult peakohtuniku loal.

---

* Eesti NSV-s — hiljemalt 30 min. enne oletavat finišit.

V. VÖISTLUSRADA JA INVENTAR

§ 32. Võistlusrada

116. Orienteerumisvõistlusteks soovitatakse liigestatud metsast maastikku.

117. Võistlusrajaks nimetatakse maastikul tähistamata (välja arvatud märkeorienteerumine) lühimat teed startist läbi kaardijaotuspunkti ja kontrollpunktide finišini.

118. Raja pikkus määratakse lühima tee mõõtmisega kaardil (välja arvatud valikorienteerumine ja märkeorienteerumine). Maastiku reljeefi ei arvestata. Kui kahe kontrollpunkti vahel asub jõgi, järv vms., mõõdetakse raja pikkus lühimat ümberminekuteed pidi.

119. On keelatud viia rada üle halvasti kinnikülmunud jõgedele, järvedele ja soode ning üle raudteede ja tiheda liiklusega maanteedele.

120. Raja pikkus, kontrollpunktide arv ja maastik peavad vastama võistlusalale, osavõtjate soole, vanusele ja tehnilisele ning füüsilisele ettevalmistusele.

121. Radade pikkus kilomeetrites ja kontrollpunktide arv päevasteks võistlusteks, samuti teatevõistlusteks on toodud tabelis lk. 21.

122. Vastavalt maastiku iseloomule, ilmastikule ja võistlejate ettevalmistusele on lubatud muuta raja pikkust ja kontrollpunktide arvu, kuid määruste piirides.

123. Õised rajad planeeritakse päevastest lihtsamatena. Raja pikkust vähendatakse 20—25% võrra.

124. Valikorienteerumiseks määratakse kontrollpunktide arv sellise arvestusega, et ükski võistleja ei suudaks antud aja jooksul läbida kõiki kontrollpunkte. Orienteeruv kontrollaeg valikorienteerumise võistlustel on:

Meestele	Naistele
M-16 kuni 1 tund	N-16 kuni 1 tund
M-18 kuni 1,5 tundi	N-18 kuni 1 tund
M-19 kuni 3 tundi	N-19 kuni 2 tundi
M-40 kuni 2 tundi	N-35 kuni 1 tund

125. Rajad võivad olla mägised ja tasandikulised. Mägisteks radadeks loetakse need, kus üle poole rajast kulgeb tõusudel ja langustel. Tasandikulised rajad ei vasta eelmisele nõudele.

	Orienteerimis- jooks		Orienteerimis- suusatamine		Orienteerimis- sõit		Teateorienteeru- mine	
	raja pikkus	KP arv	raja pikkus	KP arv	raja pikkus	KP arv	raja pikkus	KP arv
M-12	1-3	2-4	2-4	2-4	—	—	—	—
M-14	3-5	4-6	4-7	4-6	—	—	1-3	2-4
M-16	5-6	4-6	7-9	4-6	10-15	3-8	1-3	2-4
M-18	6-9	4-8	9-15	4-8	15-20	3-8	2-5	3-5
M-19	8-16	4-15	10-20	4-12	15-100	3-8	4-7	3-5
M-40	6-12	4-8	9-15	4-10	15-70	3-8	2-5	3-5
Mehed								
N-12	1-2	2-4	2-3	2-4	—	—	—	—
N-14	2-3	3-5	3-5	3-5	—	—	0,5-2	1-3
N-16	3-4	3-5	4-6	3-5	8-10	3-8	0,5-2	1-3
N-18	4-6	3-5	5-8	4-6	10-15	3-8	2-3	2-4
N-19	4-9	4-12	5-10	4-10	10-60	3-8	3-5	3-4
N-35	4-6	3-5	5-8	4-6	10-40	3-8	2-3	2-4
Naised								

Märkus ed. 1) Vabariiklikel ja üleilulistel võistlustel on soovitat kasutada maksimaalse pikkusega radu.

2) Hea ettevalmistusega võistlejatele on lubatud viia läbi maratonvõistlusi raja pikkusega meestele kuni 30 km, naistele kuni 12 km.

126. Tõusudeks ja langusteks loetakse selliseid vähemalt 20 m pikkusi raja osi, kus keskmine kalle on üle 5°.

127. Kõrguste vahe ühel tõusul või langusel ei tohi ületada meeste rajal 150 m, naiste rajal 75 m.

128. Üleliidulistel ja vabariiklikel võistlustel soovitatav tõusude ja languste summa on toodud järgmises tabelis:

	Raja pikkus km	Kõrguste vahe m
Mehed	10	280
	15	400
	20	520
Naised	4	120
	7	180
	9	230

129. Talvistel võistlustel ei soovitata kasutada maastikuosi, mis loovad võistlejaile ebamugavusi (tihe võsa, järsakud), samuti tõuse, mis tuleb ületada käärsammuga.

Keelatud on kasutada tõuse, mille võistlejad peavad ületama treppsammuga. Ei tohi kasutada järske kurve.

130. Start ja finiš on soovitatav asetada lähestikku, kuid nii, et võistluse lõpetanud ei puutuks kokku veel startimata võistlejatega. Finiši lähedal peab olema võimalus pesemiseks ja ümberrõivastumiseks.

131. Kaardijaotuspunkt ei tohi olla stardist nähtav, kuid sellest mitte kaugemal kui 500 m. Kaardijaotuspunkt ja finiš võivad olla mitmele rajale ühised.

132. Kaardijaotuspunkti ja esimese kontrollpunkti vaheline rajalõik on soovitatav valida pikem kui teiste kontrollpunktide vahel, rajalõik viimasest kontrollpunktist finišini aga lühem. Viimasest kontrollpunktist finišisse on lubatud kasutada tähistatud rada.

133. Kontrollpunktid peavad paiknema nii, et:

a) osavõtjate võistlustulemused sõltuksid võrdselt nii füüsilistest võimetest kui orienteerumisoskusest;

b) kontrollpunkti jõudmiseks oleks võistlejal võimalik valida vähemalt kaks liikumisteed (välja arvatud märke-orienteerumine);

c) radade ristumine toimuks kaugel kontrollpunktidest ja võimalikult täisnurga all;

d) poleks vastujookse, s. t. et kontrollpunktist lahkuvad

võistlejad ei kohtaks sinna minevaid; et kolme järjestikku asuvat kontrollpunkti ühendav murdjoon ei moodustaks alla 60° -list nurka;

e) kontrollpunktid ei asuks kaardil ja maastikul asuvaist orientiiridest kaugemal kui 250 m;

f) võistlejail ei tuleks liikuda mööda külve ja metsa-istandikke;

g) võistlejate oletatav liikumistee ühest kontrollpunktist teise, samuti kontrollpunktid ei asuks kaardi servale lähemal kui 500 m (kaardi mõõtkavas).

134. Erinevatel radadel võivad olla ühised kontrollpunktid.

§ 33. Radade tähistamine ja sisustamine maastikul

135. Maastikul tähistatakse start, kaardijaotuspunkt, kontrollpunktid ja finiš, märkeorienteerumises ka võistlejate liikumistee.

136. Stardi- ja finišipaik tähistatakse kangale kirjutatud sõnaga «Start», «Finiš». Finišipaik peab olema nii valitud, et lähenev võistleja oleks nähtav vähemalt 50 m kauguselt ja et viimased 50 m poleks langusega.

137. Kui korraga stardivad eri soost ja vanusegrupist võistlejad, tuleb stardijoonel tähistada igale neist stardi-koht vanusegrupi tähisega (näit. M-19).

138. Liikumistee stardist kaardijaotuspunkti peab olema tähistatud noolekeste, lipukeste või lindikestega.

139. Kontrollpunkt ja kaardijaotuspunkt tähistatakse valge-punase kolmetahulise prisma või silindriga, mille ülemine ja alumine äär on kinnitatud kõvale raamile. Prisma ühe tahu mõõdud on 60×40 cm (vt. lisa 15). Prismale kinnitatakse 15×20 -sentimeetrine silt raja ja kontrollpunkti numbriga. Näiteks M-19, KP-5;

140. Prisma riputatakse 1,5—2 meetri kõrgusele ja peab olema nähtav kõigist suundadest mitte vähem kui 25 m ja mitte rohkem kui 50 m. Õistel võistlustel peab kaardijaotuspunkt ja kontrollpunkt olema valgustatud (later-naga, lõkkega vms.).

141. Kaardijaotuspunkt tähistatakse prismaga ja sil-diga «K». Vajaduse korral varustatakse kaardijaotuspunkt laudadega.

142. Mitme kaardijaotuspunkti korral tuleb märkida, kellele punkt on ette nähtud.

143. Teatevahetuspunktis peab olema rooma numbriga märgitud, mitmes etapp algab selles punktis.

Teatevahetuspunkt asub 3—5 m laisuses lippudega tähistatud koridoris.

144. Märkeorienteerumisel tuleb iga vanuseklassi rada tähistada eri värviga. Ühe lipukese juurest peab olema näha järgmine. Keskmiselt tuleb ühele kilomeetrile panna 100 lippu. Suusaraja puhul peab tähistus olema 1 m raja kõrval. Samale kaugusele asetatakse ka kontrollpunkti tähised.

145. On keelatud luua rajale kunstlikke takistusi.

146. Orienteerumissuusatamiseks peab olema valmistatud suusarada. Suusarajaks loetakse 10 suusataja poolt jäetud suusajälgi.

Grupi- ja ühisstardi puhul peab esimesel 150—200 meetril peale starti olema niisama palju suusaradu, kui on osavõtjaid, hiljem koonduvad rajad üheks või kaheks paralleelseks suusarajaks. 300 m enne finišit peab olema 2 paralleelset suusarada, teineteisest 1—2 m kaugusel. Laskumised on soovitatav spetsiaalselt ette valmistada (viraažid pööretel jne.). Et võistlejail oleks võimalus üksteisest mööda sõita, peab raja laius olema laskumistel vähemalt 2 m, pööretega laskumisel vähemalt 5 m.

Märkus. Ohtlikele rajalõikudele asetatakse hoiatusmärgid.

§ 34. Võistluskaart (skeem). Võistleja kontrollkaart

147. Võistlusteks kasutatav kaart (skeem) peab olema mõõtkavas 1:25 000 või 1:50 000. On lubatud kasutada väljavõtteid topograafiliste, metsamajanduslike, samuti sovhooside, kolhooside, külanõukogude jm. kaartidest.

148. Võistluskaart (skeem) peab olema varustatud raamiga, mille küljed on põhja-lõunasuunalised. Käardi servale märgitakse arv- või joonmõõt, deklinatsioon. Kui põhja-lõunasuuna määramine on kahtlane, tuleb see suund täiendavalt märkida.

Võistluskaardile märgitakse kaardijaotuspunkti või stardi, kontrollpunktide ja finiši asukoht. Asustatud punktide nimetusi kaardile (skeemile) ei kanta.

149. Kaardijaotuspunkt, kontrollpunktid, start ja finiš märgitakse kaardile 5—7-mm ringikestena, mille tsentris asuv punkt on kontrollpunkti täpne asukoht.

150. Kaardijaotuspunkti tähistava ringikese juurde märgitakse «K», stardi juurde «S», finiši juurde «F». Kontrollpunkti number märgitakse vastava ringikese juurde araabia numbriga.

151. Valikorienteerumises kantakse kaardile kõik kontrollpunktid. Araabia numbrid näitavad, kui mitu palli saab võistleja selle kontrollpunkti läbimise eest.

152. Teateorienteerumises märgitakse teatevahetuspunkt kaardile ruudukesega, mille külje pikkus on 5—7 mm. Kaardi puhtal serval peab olema märgitud iga etapi kontrollpunktide läbimise järjekord.

153. Märkeorienteerumises märgitakse kaardile ainult kaardijaotuspunkt ja finiš. Tähistatud rada kaardile ei kanta.

154. Kaardi vormistamisel on rajameistril õigus:

a) märkida kaardijaotuspunkti (või stardi), kontrollpunktide ja finiši asukohad võistluskaartidel;

b) märkida kontrollpunktid vahekaartidel, mis pannakse välja kaardijaotuspunktis; sel puhul kannavad võistlejad ise neile antud võistluskaardile kontrollpunktide asukohad;

c) märkida võistluskaartidel ainult kaardijaotuspunkti, esimese kontrollpunkti ja finiši asukohad, kusjuures esimeses kontrollpunktis saavad võistlejad teada teise, teises kolmanda jne. kontrollpunkti asukoha;

d) teatada kontrollpunktide asukohad võistlejaile kirjalikult koordinaatide, kauguse, asimuudi jne. abil. Sel juhul märgitakse võistluskaardile ainult kaardijaotuspunkt ja finiš.

155. Kontrollkaart antakse võistlejaile stardis või kaardijaotuspunktis. Sellel märgivad kohtunikud kontrollpunktide läbimise.

Kontrollkaart on soovitatav liita võistluskaardiga.

§ 35. Kontrollaeg

156. Kontrollaeg määratakse võistluse kestuse piiramiseks ja teatatakse võistkondade esindajaile hiljemalt 1 tund enne starti.

Valikorienteerumises määratakse kontrollaeg võistlusjuhendiga.

157. Suund- ja märkeorienteerumises langevad kontrollaja ületanud võistlejad võistlustest välja.

VI. ERINEVATE ALADE VÕISTLUSMÄÄRUSED

§ 36. Suundorienteerumine

158. Suundorienteerumisel tuleb läbida kindel arv kohustuslikke kontrollpunkte antud järjekorras. Selle nõude rikkumine toob kaasa tulemuse tühistamise.

Liikumistee ühest kontrollpunktist teise valib võistleja ise.

159. Stardiks on üksikstart. On lubatud ka grupi- ja ühisstart.

160. Võistluste tulemused määratakse raja läbimiseks kulutatud aja järgi. Võrdsete tulemuste puhul on parem see, kes startis varem.

161. Vanusegruppides M-12, N-12, M-14, N-14, M-16 ja N-16 on keelatud korraldada öiseid suundorienteerumise võistlusi.

§ 37. Märkeorienteerumine

162. Maastikul tähistatud raja läbimisel märgib võistleja kaardile rajal asuvad kontrollpunktid.

163. Märkeorienteerumise võistlusi võib läbi viia igale vanusegrupile.

164. Stardiks on üksikstart.

165. Võistleja peab liikuma mööda tähistatud rada ning kandma nõelatorkega kaardile kontrollpunktide asukohad.

Torge peab olema kaardi mõlemalt poolelt nähtav.

Torke kõrvale peab võistleja märkima kontrollpunkti numbri ning ümbritsema torke 5—7 mm ringiga.

Kontrollpunkti asukoht peab olema kaardile kantud enne järgmisse kontrollpunkti jõudmist.

166. Kontrollpunkt peab asetsema nii, et ettevalmistatud võistleja võib punkti asukoha määrata tähistatud rajalt lahkumata.

167. Liigse või puuduva torke eest on kohtunikekogul õigus võistleja tulemus tühistada.

168. Ühemillimeetrine viga annab 1 : 25 000 kaardi juures 1 minuti karistusaega. Teiste mõõtkavade puhul tuleb karistusaega vastavalt vähendada või suurendada. See peab olema märgitud võistlusjuhendis (näiteks: kaardi puhul 1 : 50 000 ühemillimeetrise vea eest 2 karistusminutit). Juhendis tuleb piiritleda lubatud vea suurus (1—

3 mm), mille eest karistusaega ei arvestata. Kaugust arvestatakse torke tsentrist. Iga poolik veamillimeeter loetakse täieks.

169. Võistlustulemused määratakse üldaja järgi: raja läbimise aeg pluss karistusaeg ebatäpse kontrollpunktide märkimise eest. Võrdse tulemuse puhul on parem väiksema karistusajaga võistleja. Kui ka see on võrdne, siis varem startinu.

170. Talvistel võistlustel tuleb kogu rada läbida suuskadel. Suuskade tüüp on vaba.

171. Samal suusarajal sõites peab võistleja hoidma vähemalt 1-meetrist vahet eelsõitjaga.

172. Suusa murdnud võistleja tulemus arvestatakse, kui ta lõpetab võistluse ühel suusal.

173. Nõudele «Rada!» peab eessõitja vabastama suusaraja, s. o. lahkuma mõlema suusarajalt.

Märkus. Võistlustel kontrollpunkti asukoha määramise täpsusele arvestatakse tulemusi meetrites. Kontrollaja ületamise eest arvestatakse karistusmeetreid.

§ 38. Teateorienteerumine

174. Teatevõistlusi viiakse läbi suundorienteerumises.

175. Teatevõistlustel läbivad kõikide võistkondade esimese vahetuse võistlejad kõik esimese etapi kontrollpunktid ja annavad teatevahetuspunktis teate edasi oma võistkonna teise vahetuse võistlejale jne. Viimane vahetuse võistleja toob teate finišisse.

176. Teatevahetuspunktis võib järgmise vahetuse võistleja startida alles pärast teate saamist eelmise vahetuse võistlejalt. Vahetus toimub lipukestega tähistatud koridoris.

177. Teateks võib kasutada kontrollkaarti või võistluskaarti.

178. Iga võistleja võib läbida ainult ühe etapi.

179. Algajate ja nooremate vanusegruppide võistlustel võivad võistlejad üksikutel etappidel startida 2—3-kaupa. Sel juhul võib järgmine vahetus startida alles pärast eelmise vahetuse viimase liikme saabumist teatevahetuspunkti. Raja läbimise aeg finišis fikseeritakse samuti viimase võistleja järgi. Orienteerumisjooksu puhul ei tohi võistkonna liikmete vahe olla üle 15 m, orienteerumissuusatamisel ja -sõidul üle 30 m.

180. Võitjad määratakse parima raja läbimise aja järgi.

§ 39. Valikorienteerumine

181. Valikorienteerumisel läbib võistleja kontrollpunktide süsteemi, kusjuures kontrollpunktide väärtust hinnatakse pallides. Kontrollpunktid valib võistleja läbimiseks vabalt omal äranägemisel.

182. Võistlustulemused määratakse võistlejate poolt kontrolllaja jooksul kogutud pallide summa järgi. Iga hili-nemisminuti eest karistatakse pallide mahaarvamise-ga, karistuse määr peab olema märgitud võistlusjuhendis. Võrdse pallide arvu puhul on parem see, kes läbis raja kiiremini.

183. Start võib olla ühis- või üksikstart.

184. Kui võistleja ületab kontrolllaja, siis iga hiline-tud minuti eest arvatakse kogutud pallide summast maha juhendis märgitud karistus-pallid.

VII. TULEMUSTE ARVUTAMINE

185. Võistkonna tulemus igal võistlus-alal ja vastav koht määratakse arvessekuuluvate võistlejate aegade (valikorienteerumises pallide) summeerimise teel. Arvessekuuluvate võistlejate arv määratakse võistlusjuhendis. Võrdse aja korral on parem väiksema loosinumbriga võistkond.

186. Juhul kui mitmel võistkonnal ei ole täiearvuliselt arvessekuuluvaid võistlejaid, määratakse kohad järgmiselt:

Näide.* Võistlustest võtab osa 10 võistkonda. Võistkonda kuulub 5 võistlejat, arvesse läheb 4 tulemust.

Kolm võistkonda, kellel on 4 arvesseminevat tulemust, saavutavad 1.—3. koha ja saavad vastavalt 1, 2 ja 3 punkti.

---

* Eesti NSV-s määratakse kohad järgmise näite kohaselt:

Võistlustest võtab osa 10 võistkonda. Võistkonda kuulub 5 võistlejat, arvesse läheb 4 tulemust.

Kolm võistkonda, kellel on 4 arvesseminevat tulemust, saavutavad 1.—3. koha ja saavad vastavalt 1, 2 ja 3 punkti.

Kaks võistkonda, kellel on 3 arvesseminevat tulemust, saavad 4. ja 5. koha vastavalt aegade (punktide) summale ning punktid vastavalt oma kohale.

Järgnevad need võistkonnad, kellel on 2 ja 1 arvesseminev tulemus.

Kaks võistkonda, kellel pole ühtegi arvesseminevat tulemust, jagavad 9.—10. kohta ja saavad 9,5 punkti.

Kaks võistkonda, kellel on 3 arvesseminevat tulemust, jagavad 4.—5. kohta ja saavad aritmeetilise keskmise kohtadest, s. o.

$$\frac{4+5}{2} = 4,5 \text{ punkti.}$$

Kolm võistkonda, kellel on 2 arvesseminevat tulemust, jagavad 6.—7.—8. kohta ja saavad igaüks 7 punkti:

$$\frac{6+7+8}{3} = 7.$$

Üks võistkond, kellel on üks arvesseminev tulemus, saab 9. koha ja 9 punkti.

Üks võistkond, kellel pole ühtegi arvesseminevat tulemust, kohta ega punkte ei saa.

187. Väljaspool võistlust startivale võistkonnale, samuti võistkonnale, kelle liikmed ei startinud antud võistluslal, kohta (punkte) ei määrata.

188. Teatevõistkond, kelle üks liige ei läbi oma etappi, punkte ei saa ja kohta talle ei määrata.*

189. Kollektiivi koht määratakse meeskondade ja naiskondade poolt igal võistluslal saavutatud kohtade (punktide) summeerimisega. Võrdse tulemuse korral on parem see võistkond, kellel on aegade summa väiksem.

---

* Eesti NSV-s määratakse teatevõistlustel katkestanud võistkondade paremusjärjestus vastavalt läbitud etappide arvule, s. t. et pärast kolmandat etappi katkestanud võistkond on parem kui pärast teist etappi katkestanud võistkond jne. Punktid määratakse vastavalt kohtadele.

LISAD

Lisa 1

ORIENTEERUMISVÖISTLUSE ARUANNE

Võistluste nimetus: .....

- Aruande osad:
1. Võistlusjuhend
  2. Raja üleandmise akt
  3. Pidekaardid
  4. Osavõtjad (arv ja võistkondade nimetused)
  5. Osavõtjate kvalifikatsioon
  6. Kohtunikekogu koosseis, kvalifikatsioon ja töö hinnang
  7. Koondprotokollid
  8. Protestid ja kohtunikekogu otsused
  9. Märkused ja ettepanekud organiseerimiskomiteele
  10. Meditsiiniline teenindamine
  11. Organiseerimiskomitee esimehe ja peakohtuniku kokkuvõte

AVALDUS

..... võistlustest osavõtuks

Võistkonna nimetus: .....

Võistkonna esindaja nimi: .....

Jrk. nr.	Nimi, eesnimi	Sünniaasta	Järk	Võistlus- alad	Märkused
	Naised				
1.					
2.					
...					
	Mehed				
1.					
2.					
.....					

..... 196.. a.

Lähetava
organi-
satsiooni
pitser

Lähetava organisatsiooni

juhataja allkiri: .....

Võistkonna esindaja allkiri: .....

Võistlustele on lubatud ..... võistlejat.

Võistlustele ei ole lubatud (nimeliselt): .....

Meditsiini-
asutuse
pitser

.....

..... 196.. a.

Arsti allkiri: .....

MUUDATUSTE AVALDUS

Esitatakse iga võistlusala kohta eraldi.

..... võistluste kohtunikekogule ..... võistkonnalt.

Võistlusala: .....

Uue võistleja nimi ja eesnimi	nr.	Endise võistleja nimi ja eesnimi	Märkused
1.			
2.			

..... 196.. a.

Võistkonna esindaja: .....

LOOSIMISPROTOKOLL

Võistluste nimetus: .....

Võistlusala: .....

..... 196.. a.

Jrk. nr.	Võistkond	Loosi-number	Jrk. nr.	Võistkond	Loosi-number

Peasekretär: .....

STARDIPROTOKOLL

Võistluste nimetus: .....

Võistlusala: .....

..... 196.. a.

Jrk. nr.	Võist- leja nr.	Nimi	Stardiaeg	Märkused

Kokku startis ..... võistlejat.

Peasekretär: .....

Stardi vanemkohtunik: .....

FINISIPROTOKOLL

Võistluste nimetus: .....

Võistlusala: .....

Lehe nr.: ..... 196.. a.

Jrk. nr.	Võistleja nr.	Tulemus

Finiši vanemkohtunik: .....

Ajamõõtjate vanemkohtunik: .....

Sekretär: .....

KONTROLLPUNKTI nr. .... PROTOKOLL

Võistluste nimetus: ..... Kohtuniku nimi: .....
 Võistlusala: ..... 196. a.

Jrk. nr.	Võistleja number	Aeg	Jrk. nr.	Võistleja number	Aeg	Jrk. nr.	Võistleja number	Aeg	Jrk. nr.	Võistleja number	Aeg	Jrk. nr.	Võistleja number	Aeg
1.			17.			33.			49.			65.		
2.			18.			34.			50.			66.		
3.			19.			35.			51.			67.		
4.			20.			36.			52.			68.		
5.			21.			37.			53.			69.		
6.			22.			38.			54.			70.		
7.			23.			39.			55.			71.		
8.			24.			40.			56.			72.		
9.			25.			41.			57.			73.		
10.			26.			42.			58.			74.		
11.			27.			43.			59.			75.		
12.			28.			44.			60.			76.		
13.			29.			45.			61.			77.		
14.			30.			46.			62.			78.		
15.			31.			47.			63.			79.		
16.			32.			48.			64.			80.		

Kontrollpunkti kohtunik: .....

SUUNDORIENTEERUMISE KOONDPROTOKOLL

Võistluste nimetus: .....

Raja pikkus: ..... km ..... KP Aeg: .....

Kontrollaeg: ..... Koht: .....

Rajameistri nimi: .....

Koht	Nimi ja järk	Võistkond	Nr.	Tulemus	Järk

Peakohtunik: .....

Peasekretär: .....

MÄRKEORIENTEERUMISE KOONDPROTOKOLL

Võistluste nimetus: .....

Raja pikkus: ..... km ..... KP Aeg: .....

Kontrollaeg: ..... Koht: .....

Rajameistri nimi: .....

Koht	Nimi ja järk	Võistkond	Nr.	Läbi- mise aeg	Karis- tus- aeg	Tulemus	Järk

Peakohtunik: .....

Peasekretär: .....

VALIKORIENTEERUMISE KOONDPROTOKOLL

Võistluste nimetus: .....

Rajal ..... KP koguväärtusega ..... palli Aeg: .....

Kontrollaeg: ..... Koht: .....

Rajameistri nimi: .....

Koht	Nimi ja järk	Võist- kond	Nr.	Palle	Karis- tus- palle	Tulemus	Järk

Peakohtunik: .....

Peasekretär: .....

SEKRETARIAADIS KASUTATAV VÕISTLEJA KAARDIKE

Nimi	Võistkond	Nr.
Finišiaeg	Punkte	Järk enne
Stardiaeg	Karistus- punkte	Järk pärast
Aeg	Kokku	
Karistusaeg		
Aeg		Koht

Kinnitan:

.....
(Peakohtuniku allkiri)

..... 196.. a.

RAJA ÜLEANDMISE AKT

1. Võistluste nimetus:
2. Võistlusrajoon (looduslik-geograafilised ja tinglikud piirid):
3. Stardikoht:
4. Finišikoht:
5. Raja pikkus:
6. Kontrollpunktide arv:
7. Lühim etapp:
8. Pikim etapp:
9. Suurim kõrguste vahe ühel tõusul või langusel:
10. Kõrguste vahe summa:
11. Kaardi iseloom (vanus, materjal, mõõtkava, deklinatsioon, kõrgusjoonte vahe, põhja-lõunasuund, kaardi korrigeerimine, formaat, väikseim kaugus rajast kaardi servani):
12. Maastiku iseloom (liigestatus, alusmets, pinnas, ohtlikud kohad, ohtlike kohtade tähistus kaardil ja maastikul):
13. Kontrollaeg:
14. Kontrollpunktid on pidestatud järgmiste punktorientiiiridega (kaugus, asimuut):
15. Ajutine KP tähistus inspektori jaoks:
16. KP asetuse täpsus on kontrollitud inspektorite poolt:
17. Raja ettevalmistamise lõpetamise kellaaeg võistluspäeval:

Lisa: Pidekaart kahes eksemplaris.

..... 196.. a.

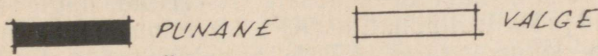
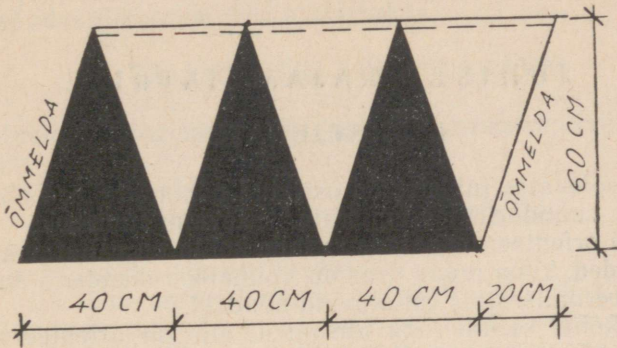
Rajameistrid: .....

Inspektorid: .....

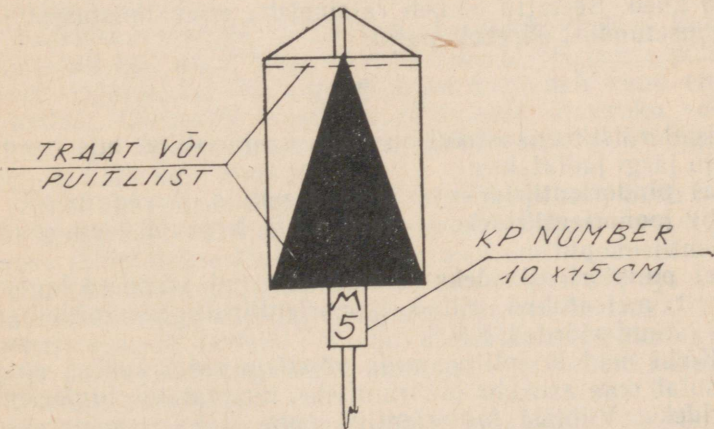
Koos raja üleandmise aktiga esitab rajameister peakohtunikule kohtunike ja varustuse vajaduse loetelu:

1. KP kohtunikud:	9. Raja tähistusmaterjal:
2. KP tähised:	10. Raketid:
3. Numbrisildid:	11. Raketipüstolid:
4. Telgid:	12. Meditsiinivarustus:
5. Kirved:	13. Kohtunike eraldusmärgid:
6. Raadiojaamad radistidega:	14. KP protokollid:
7. Autod:	15. Kirjutusmaterjalid:
8. Kaardijaotuspunkti sisustus (lauad, toolid, tahvlid):	16. Templid:

KONTROLLPUNKTI TÄHIS

KP TÄHISE PINNALAOTUS

JUHISED RAJAMEISTRILE

I. SISSEJUHATUS

Käesolevates juhistes on esitatud põhimõttelised nõuded suvise suundoriienteerumisraja ettevalmistamiseks. Ülejäänud orienteerumisalade radade kohta on esitatud ainult erinõuded, kuna muus osas on võimalik rakendada suundoriienteerumisrajale esitatavaid nõudeid.

Siinkohal ei käsitleta küsimusi, mis on orienteerumisspordi võistlusmäärustes täpselt fikseeritud, nagu radade pikkused ja kontrollpunktide (KP) arv, minimaalne tõusude-languste summa rajal, KP-de tähistuse nõuded, KP-de märkimine võistluskaardil jne. Võistlusmäärused jäta-
vad rajameistrile väga tähtsates küsimustes küllalt lahtised käed. Seetõttu oleneb rajameistri ettevalmistusest ja kohusetundest ääretult palju.

*

Igal võistlusmaastikul on rohkesti orientiire, mis nende kuju järgi jaotatakse:

- a) **pindorientiirideks** — metsad, põllud, järved, mäed;
- b) **joonorientiirideks** — teed, sihid, kraavid, jõed, pindorientiiride piirid;
- c) **punktorientiirideks** — üksikud talud, väikesed lagen-
dikud, metsatukad, sillad, joonorientiiride ristumiskohad
või järsud pöörded, KP-d.

Kõiki neid orientiire, mida võistleja rajal kohtab ning kasutab oma asukoha määramiseks, nimetatakse **tugiorientiirideks**. Viimast tugiorientiiri enne KP-d, nimetatakse **pideorientiiriks**. Vastavalt valitud liikumistee variandile ja võistluskogemustele võivad võistlejad sama KP leidmisel kasutada erinevaid pideorientiire. Pideorientiirideks nimetatakse ka neid orientiire, mille abil rajameistrid fikseerivad KP asukoha maastikul. Algajate rajal ning eriti pik-

kade KP-de vaheliste lõikude puhul on soovitatav jätta KP taha 300—500 m kaugusele **tõkkeorientiir**. Selleks võib kasutada selgelt eraldatavaid joonorientiire (jõgi, maantee) või iseloomulikke pindorientiire (järv, põld), mis KP-st juhuslikult möödunud võistleja tähelepanu juhib sellele, et edasiliikumine pole otstarbekas.

II. RAJAMEISTRI TEGEVUSKAVA

Rajameistri tegevust võib jagada järgmisteks põhietappideks:

- 1) maastiku valik;
- 2) kaardi muretsemine ja selle korrigeerimine;
- 3) raja planeerimine kaardil;
- 4) raja lõplik valimine looduses;
- 5) raja tähistamine looduses vahetult enne võistlusi.

Selline rajameistri tegevuse etappideks jagamine on teatud määral tinglik, sest olenevalt olukorrast võib osa etappe kattuda. Nii on kaardi korrigeerimiseks vajalik mingi esialgne idee raja kulgemisest. Mõeldamatu on kogu kaardi korrigeerimine, seda eriti siis, kui on tegemist eaka kaardiga. Tuleb märkida, et alati polegi vaja kaarti korrigeerida.

Kõikideks eespool nimetatud etappideks kokku kulub vähemalt kuu aega. Väga vastutusrikaste võistluste puhul peaks rajameistri töö algama kolm kuni neli kuud enne võistlusi. Olenevalt võistluste tähtsusest, maastiku sobivusest ja rajameistrite arvust kulub kahele viimasele etapile kolm kuni kuus päeva.

Juhul kui radade õigsust kontrollib inspektor, peab neljas etapp lõppema kaks nädalat enne võistlusi. Inspektori jaoks tähistatakse lõplikud KP-de asukohad looduses kokkulepitud tähistega. Inspektor töötab iseseisvalt, aja kokkuhoiuks on aga vajalik, et rajameister viibiks samal ajal võistlusrajooni lähistel. Nii on võimalik avastatud vigu kohe parandada. Inspektori ülesannetesse kuulub ka raja ülesehituse kontroll.

Rajameister peab läbima võistlusmaastiku võistlejate liikumise suunas, kontrollides maastiku läbitavust ja ohutust. Kontrollaja kindlaksmääramiseks kasutatakse keskmisi statistilisi andmeid võitjate liikumiskiiruste kohta:

M-12 — 14	minutiga km	N-12 — 16	minutiga km
M-14 — 13	„ „	N-14 — 15	„ „

M-16 — 12 minutiga km	N-16 — 14 minutiga km
M-18 — 10 " "	N-18 — 12 " "
M-19 — 8 " "	N-19 — 11 " "
M-40 — 10 " "	N-35 — 13 " "

Sobivaks kontrollajaks on 2—3-kordne tōenäoline vōitja aeg.

KP tōhised viiakse maastikule hommikul enne vōistlusi. Suurematel vōistlustel on mōnikord otstarbekas kauged ja autoga raskesti ligipāasetavad KP tōhised koos kontrollpunkti kohtunikega (või ilma) vālja viia vōistluste eelōhtul. KP tōhise korrektse paigutuse eest vastutab otseselt rajameister või tema abi. Varem vāljaviidud KP-de olemasolus peab rajameister vōistluspāeva hommikul isiklikult veendumata. Halvasti nāhtavad okastraataiad tōhistaakse KP lāhistel vārviliste lintidega.

Maavaldaja loa vōistluste lābiviimiseks taotleb vōistluste organiseerimiskomitee või tema ūlesandel rajameister. Vōistlusrajoonis liikudes peab rajameister teatama elanikkonnale toimuvatest vōistlustest ning tuletama meelde koerte sulgemise vajadust.

Kuna rajameistri tōō maht on vāga suur, peaks iga raja jaoks olema vāhemalt kaks rajameistrit. Esimesel etapil peaks rajameistriga koos tōōtama ka vōistluste komandant.

III. VÕISTLUSMAASTIK JA VÕISTLUSKAART

Vōistlusrajooni valib vōistlusi korraldav organisatsioon. Vōistlusrajoonide kaitse eesmārgil tuleb maastiku valikust informeerida kohe Eesti NSV Orienteerumisspordi Fōderatsiooni radade komisjoni. Reeglina ei kasutata uusi vōistlusrajoone kohalike vōistluste lābiviimiseks. Vōistlusrajooni valik tuleb kooskōlastada ka kohaliku orienteerumissektsiooniga.

Rajameistril on õigus tagasi lükata korraldajate poolt soovitatud vōistlusmaastik, kui selle iseloom või halva kvaliteediga kaart ei vōimalda soovitud raskusastmega raja valmistamist.

Sobivaks vōistlusrajooniks loetakse metsaga kaetud, vahelduva reljeefiga maastikku. Suurtest vesistest aladest (sood, vesised heinamaad) tuleb hoiduda. Kōrgema klassi

võistlusmaastik peab olema võimalikult väheste joonorienteeritud. Selle saavutamiseks on nende kõrvaldamine kaardilt keelatud.

Võistluskaardina kasutatakse väljavõtet topograafilisest kaardist mõõtkavas 1 : 25 000 (erandina ka 1 : 50 000), millele on kantud reljeef, veekogud, teed, ehitised, kõlvikute piirid. Võistluskaardilt tuleb ära jätta kõik nimetused, koordinaatvõrk, üleliigsed tingmärgid (ringikesed metsa tähistamiseks, maastikul mittetähistatud piirid jne.). Metsad tuleb kaardil markeerida halli, veekogud musta värviga.

Võistluskaardile tuleb täiendavalt märkida: kaardi number ja märkus «Sportlikuks otstarbeks»; magnetiliste meridiaanide (N-S-suunalised) jooned ühe-kilomeetrilise vahega; tingmärgid ohtlike alade tähistamiseks; vanusegrupi indeks; rajameistri nimi.

Tuleb taotleda, et KP-d kantakse kaardile alati enne selle paljundamist.

Juhul kui osutub vajalikuks kirjanurk KP märgete kogumiseks, asugu see kaardi idaserval. Kaarti on soovitatav paljundada fotograafiliselt läiketa paberil, kusjuures eelnevalt valmistatakse algkaardist tušikalka.

Trükitud värviliste topograafiliste kaartide saamiseks tuleb aegsasti pöörduda Eesti NSV OF radade komisjoni poole. Rahvusvaheliste võistluste kaartidele esitatavate tingimustega võib tutvuda 1965. a. «Kehakultuuris» nr. 23. Vähentähtsate võistluste puhul võib kasutada põllumajanduslikke kaarte.

IV. SUUNDORIENTEERUMISE RAJA PLANEERIMINE

1. Üldnõuded

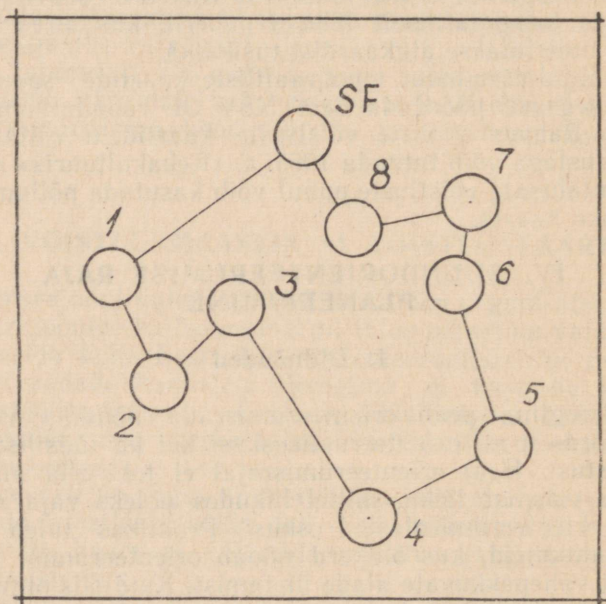
Üldreeglina peab orienteerumiserada nõudma võistlejalt võrdselt nii orienteerumisoskust kui ka füüsilist ettevalmistust. Heal orienteerumiserajal ei tohi olla ainsatki KP-de vahelist lõiku, millel liikudes poleks vaja rakendada orienteerumisalaseid oskusi. Praktikas tuleb siiski ette juhtumeid, kus olukord nõuab orienteerumise seisukohalt vähepakuvate alade ületamist. Kuid siis olgu need lõigud hästi lühikesed.

Orienteerumisoskus on terve kompleks omadusi, mis saavutatakse pideva treeningu ning võistluspraktikaga. Olu-

lisemateks orienteerumisoskusteks on: kaardi lugemine; otstarbeka liikumistee valik; asimuutliikumine; kauguse määramine erineva liikumiskiiruse juures.

Orienteerumisrada peab olema vaheldusrikas. Kasutada tuleb vaheldumisi pikki ja lühikesi KP-de vahelisi lõike. Seejuures tuleb silmas pidada, et pikemad lõigud oleksid raja alguses. On soovitatav, et KP-sid ühendavad sirged ei moodustaks korrapärast kujundit. Lõigud olgu võimalikult erisuunalised (vt. skeem 1). Selle saavutamiseks võib kasutada ka nn. 8-kujulisi radasid. Selline muutliku suunaga rada raskendab taevakehade ja kompassi kasutamist suuna määramisel. KP-de paigutus looduses olgu võimalikult vaheldusrikas nii pideorientiiride kui ka asukoha poolest. Varieeruvalt tuleb kasutada reljeefi, vetevõrku, situatsiooni.

Orienteerumisrajal ei tohi olla ohtlikke alasid. Tõenäoline võistlejate liikumistee ei tohi ületada laugastega raba-sid, sügavaid ja kiirevoolulisi jõgesid, elava liiklusega

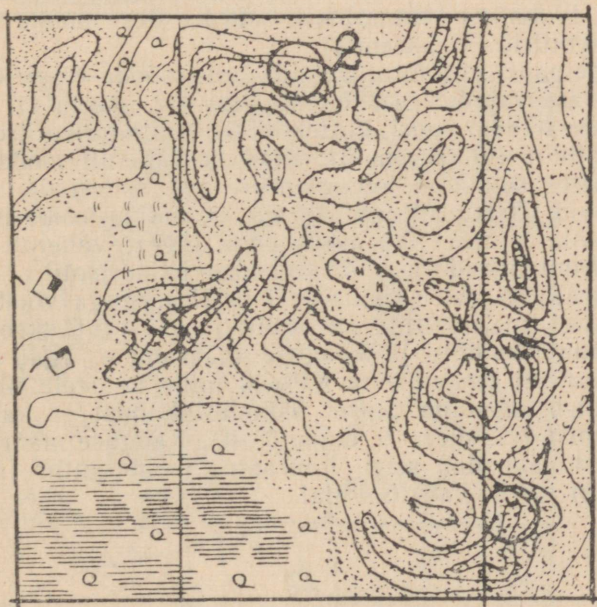

Skeem 1. KP-de vahelised lõigud on vahelduvate suundadega.

raudteid ja maanteid. Hoiduma peaks suures ulatuses vee all olevatest aladest, nagu üleujutatud heinamaadest jms. Soovitavad ei ole samuti tuulemurrud, okaspõõsaste tihnikud, karjäärid jne. Võistlejate tõenäolisele liikumisteele ei tohi ette jääda suuri viljapõlde, kultuurheinamaid ja asulaid. Kergemal maastikul (orienteerumise mõttes) planeeritakse rajad suhteliselt pikemad, raskemal maastikul lühemad.

2. Orienteerumisoskuste rakendamine

Kaardi lugemine. Võistlusrada peab läbima maastikku, mis nõuab võistlejailt sagedast kaardi vaatamist või head kaardimälu. Hea kaardimälu suure praktikaga võistlejad suudavad keskmist situatsiooni meeles pidada 1 km või enamagi ulatuses. Iga uus võistlusrada peab seda omadust veelgi süvendama.

Skeem 2. Vahelduva reljeefiga maastik — nõuab võistlejalt pidevalt kaardilugemist.

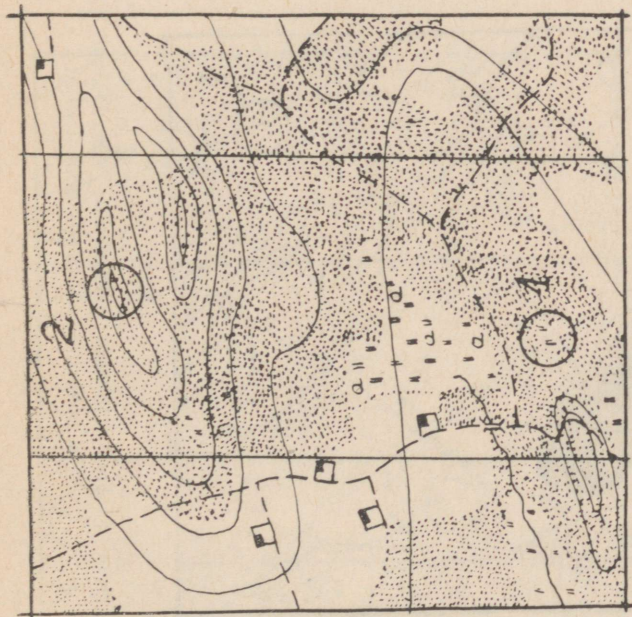
Kõige sobivamateks maastikuosadeks on vahelduv reljeef (vt. skeem 2) või hästi liigestatud kõlvikud paljude sarnaste situatsioonidega.

Liikumistee valik. See oskus on orienteerumises üks tähtsamaid ja selle arendamisele tuleb pöörata suurt tähelepanu. Võistleja ülesandeks on leida maastikul oma füüsilistele ja orienteerumisalastele võimetele kõige sobivam liikumistee variant. Rajameistri ülesandeks on jätta KP-de vahele mitu võimalikku, kuid samaväärset liikumistee varianti. Peale valikuvõimaluste andmise on sellel veel teinegi eesmärk: võistlejate hajutamine maastikul. Viimane on eriti tähtis algajate võistlustel, kus võistlejate kohtumine võib kergesti põhjustada koostöö või jälgimise. Oigesti planeeritud rajal esineb võistlejate kohtumisi harva.

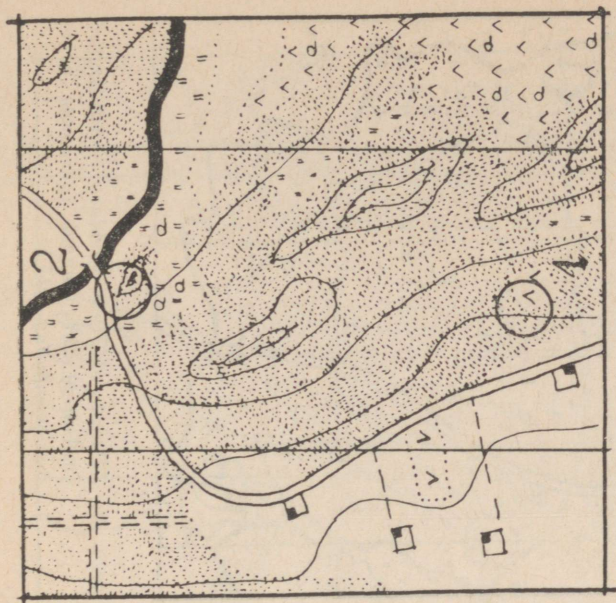
Erinevaid liikumisteid tagavad: KP-de vahel olevad suure ulatuse ja vähese nähtavusega pindorientiirid (metsad, metsased heinamaad); samaväärsed, liikumisteedega frontaalselt asuvad tugiorientiirid (künkad, lagendikud, talud); liikumistee suunalised, kuid KP-dest mööda viivad joonorientiirid (vt. skeem 3).

KP-de vahel ei tohi olla: teid, mida mööda ringi joostes langeb ära vajadus orienteerumiseks (vt. skeem 4); vahetult enne KP-sid suuri, mitteläbitavaid pindorientiire (järved, põllud) (vt. skeem 5); KP-dest vahetult mööduvaid liikumistee suunalisi joonorientiire (vt. skeem 6); mitteläbitavaid üksiku sillaga jõgesid (erandina võiks lubada KP-d silla vahetus läheduses enne jõge); vahetult enne KP-d frontaalseid hea nähtavusega joonorientiire (teed, sihid, kraavid) (vt. skeem 7); I ja II järguga võistlejate võistlustel tuleb vältida nn. «kotti jooksu» (vt. skeem 8).

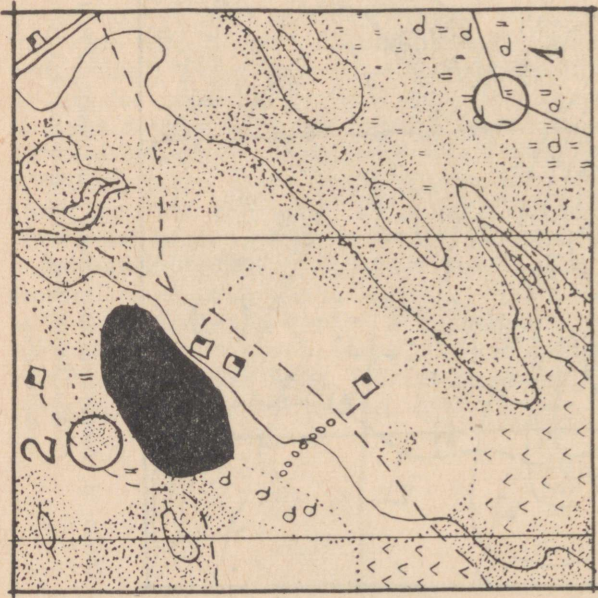
Asimuutliikumine ja kauguse määramine. Igal orienteerumisrajal peab olema KP-sid, mille lähistele jõudmiseks tuleb kasutada täpset asimuutliikumist ja kauguse määramist (vt. skeem 9, etapp 3—4). Kauguse määramise vajadust vähendab selge frontaalne joonorientiir (maantee, siht) KP-de vahelisel alal.

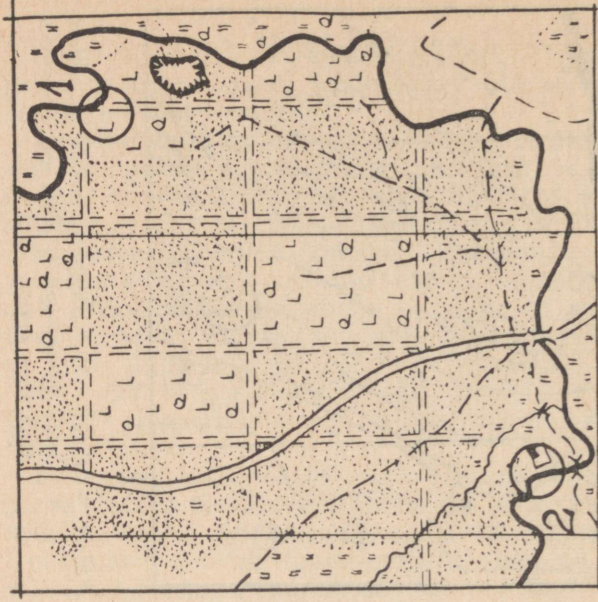
Skeem 3. Ioonorientiirid viivad järgmisest KP-st mööda. Samal ajal on nad võimalikeks liikumisteedeks.

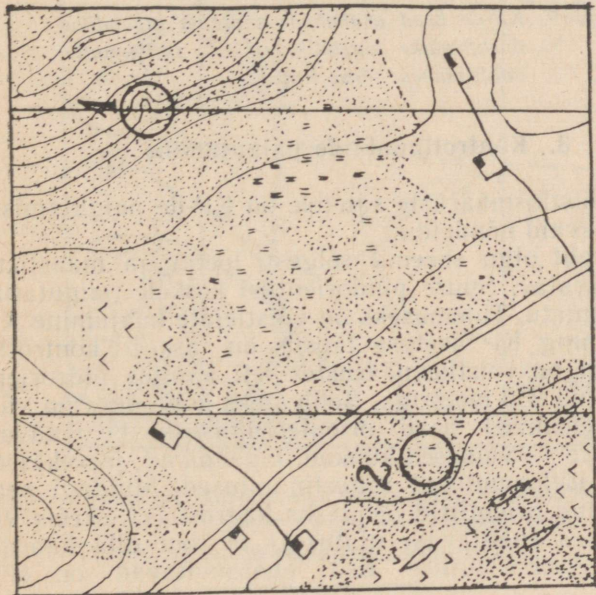
Skeem 4. Ringijooksu võimalus mööda maanteed. Selge fõkkoorientiiri tõttu on orienteerimine väga lihtne.

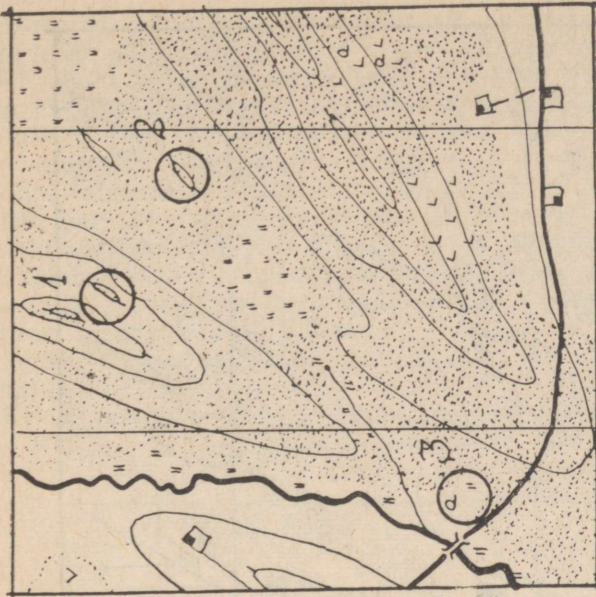
Skeem 5. Suur läbimatu pindorientiir (järv) enne KP-d põhjustab võistlejate koondumise.

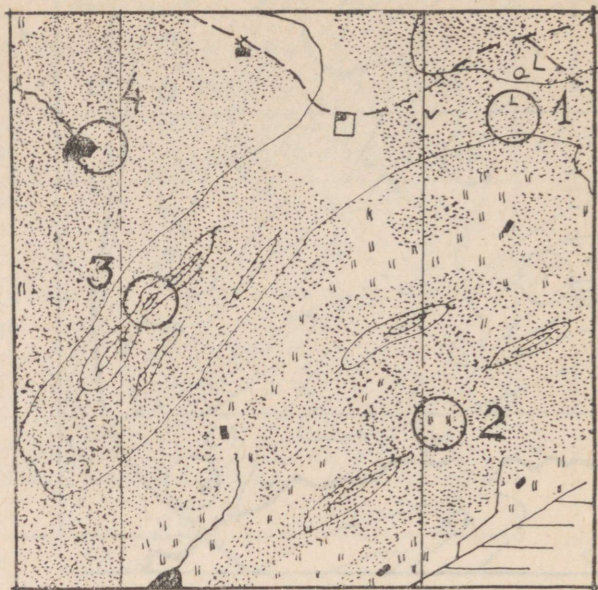
Skeem 6. KP-dest vahetult mööduva joonorientiiri (metsatee) tõttu puudub igasugune vajadus orienteerumiseks.

Skeem 7. Frontaalne tee enne KP-d põhjustab võist-
lejate koondumise. Pareml oleks vastupidine
liikumissuund.

Skeem 8. «Kotti jooksu» korral piisab ligikaudselt
asimuudi määramisest.

Skeem 9. KP-de head asukohad: suurema lagendiku nurk, väike lagendik, reljeefi iseloomulik koht, väikese järve tipp.

3. Kontrollpunktide paigutamine

Lisaks võistlusmääruste sätetele on KP-de paigutamisel veel täiendavaid nõudeid.

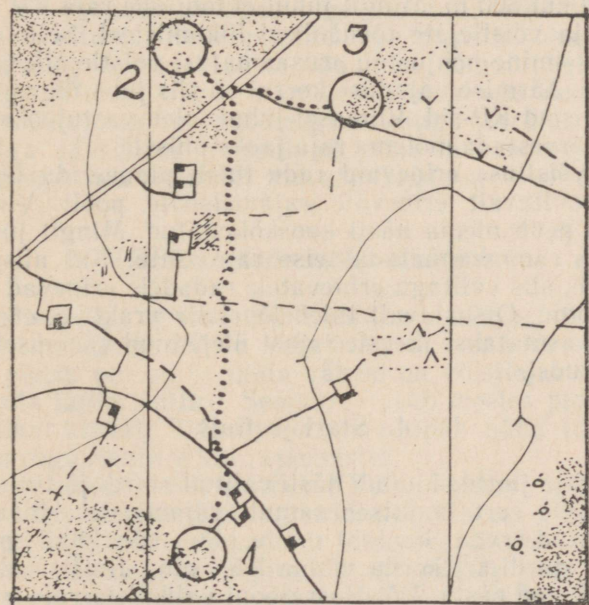
KP asukoht olgu skeemil selgesti loetav ja maastikul täpselt määratav. Suure pindorientiiri keskele paigutatud KP on kõlbmatu. Tulemuseks on võistlejate kuhjumine KP läheduses ning KP asetuse täpsus on raskesti kontrollitav. Pealegi on võistlusmäärustes KP kaugus pideorientiirist piiratud 250 meetriga. Sobivateks kohtadeks on väikesed, lähenemisel head orienteerumisuskust nõudvad maastikuosad — väikesed künkad, lagendikud, järvekesed, väiksemad iseloomulikud reljeefimuutused. Muidugi peavad nimetatud orientiirid olema ka kaardil (vt. skeem 9). KP läheduses (nähtavuse ulatuses) ei tohi olla kaardil märkimata joonorientiire. Eriti ebasoovitavad on siin

metsarajad. Neile juhuslikult sattunud võistleja saab sellega teiste ees tunduva eelise.

KP peab asetsema selliselt, et ei tekiks **vastujookse**. Siin ei piisa alati määruses antud nurgast KP-sid ühendavate sirgete vahel. Oluliseks tuleks lugeda pideorientiiri juurest KP-sse kulgeva liikumistee ning KP-st tõenäolise lahkumistee vahelist nurka (vt. skeem 10).

KP tähis olgu võistlusmäärustes antud piires üleni nähtav kõikides suundades. Tiheda põõsa küljele asetatud KP tähis ei kõlba — teisel pool põõsast seisev võistleja ei näe seda paari meetri kauguselt. Selgelt ja täpselt määrataval punktorientiiril paikneva KP tähise nähtavus võib väheneda kõigis suundades kuni 5 meetrini, kuid ka sel juhul ei tohi tähist peita.

KP-de vaheline kaugus. Heaks rajaks tuleb lugeda seda, kus KP-de vahel esineb ka ülipikki lõike. Reeglina peab

Skeem 10. Vastujooks. Hoolimata määrustekohasest nurgast KP-sid ühendatavate sirgete vahel esineb vastujooks. Maastik liiga lahtine.

olema vabariiklike võistluste meeste rajal kahe pikima lõigu summaarseks pikkuseks vähemalt 5 km ning naiste rajal vähemalt üks lõik pikkusega 2,5 km. Rajal võib olla ka lühilõike pikkusega 250—300 m, mis nõudku aga äärmiselt täpset asimuutliikumist. Sageli on hea raja planeerimisel lühilõigud möödapääsmatud — nende abil saab võistlejaid suunata rajameistri poolt soovitud maastikuosale. Rajameister peab silmas pidama, et lühilõikude läbimine ei nõua võistlejailt ühe põhilise orienteerumiskuse — rajavaliku valdamist nii suurel määral kui pikad lõigud. Lõikude erinev pikkus aga tingib erineva võistlustaktika kasutamist.

KP-de arv rajal valitakse lähtudes võistlejate ettevalmistusest. Kõrgema järgu võistlejatele asetatakse rajale vähem KP-sid, algajatele rohkem. Tihedalt paigutatud KP-d vähendavad orienteerumise osatähtsust.

Erinevate võistlusradade KP-d ei tohi olla üksteisele lähemal kui 500 m. Mingil juhul ei tohi ühe raja KP asuda teise raja võistlejate tõenäolisel liikumisteel. Selle nõude vastu eksimine põhjustab arusaamatusi võistlejaile ja kohuniketele. Äärmise vajaduse korral on siis juba õigem kasutada ühiseid KP-sid. Viimasel juhul tuleb vastujooksu võimalusi arvestada mõlema raja jaoks ühiselt.

Ühe võistluse erinevaid radu tuleb planeerida üheaegselt, soovitavalt erinevate rajameistrite poolt. Viimaste tegevus peab olema hästi kooskõlastatud. Mingil juhul ei tohi üks rada kannatada teise raja tõttu. Kui niisugune oht tekib, siis valitagu erinevatele radadele erinevad võistlusrajoonid. Otsustavalt tuleb lõpetada praktika, et naiste rajaks kasutatakse meeste rajast ülejäänud vähemsobivaid maastikuosi.

4. Start ja finiš

Hea raja juurde kuulub hästi valitud stardi ja finiši asukoht, mille eest hoolitseb samuti rajameister. Ideaalselt planeeritud rada kaotab mõtte, kui võistlejad peavad ootama stardijärjekorda vihma käes ning finišis pole neil võimalik end pesta. Võistlusrajooni valikul ja raja planeerimisel tuleb seda arvestada.

Stardipaigaga on otseses seoses kaardijaotuspunkt (K) (KJP). Viimase ülesandeks on startinud võistleja tegevuse varjamine startimata võistlejate eest. Seetõttu peab

kaardijaotuspunkt asuma väljaspool nähtavuse piiri, kuid mitte kaugemal kui 500 m (orienteeruja füüsilisi võimeid pole mõtet asjatult kulutada). Kui mingil põhjusel KP-de asukohti kaardile kantud ei ole, võib võistlejaile kaardid anda stardis, kusjuures kaardijaotuspunktis kannab võistleja need ise vahekaardilt võistluskaardile. Vahekaartide hulk peab olema piisav, 2-minutilise stardiintervalli puhul minimaalselt 3 kaarti.

Nõudeid stardi- ja finišipaiga kohta: majutus-, stardi- ja finišipaika peab olema võimalik **autoga** ligi pääseda; start ei tohi asuda majutuskohast kaugemal kui **1,5 km** (autotranspordi puhul 10—15 km); stardipaiga vahetus läheduses olgu mingi **ruum või varjualune** võistlejate ümberriietumiseks ja stardi ootamiseks; võistlejate liikumistee stardist kuni kaardijaotuspunkti olgu **eeskujulikult tähistatud; finišipaik** asugu majutuspäiga vahetus läheduses (äärmise vajaduse korral mitte kaugemal kui 1 km); finiši- või majutumispäigas olgu kasutada **saun või dušš** (soojal aastaajal võib piirduda ka pesemiskohaga jões või järves); mitmepäevaste võistluste puhul peab majutuspäiga lähistel olema võimalus **toiduainete muretsemiseks** (söökla, kauplus); üldreeglina asugu stardipaik majutuspäiga läheduses (stardipaik võib asuda eemal, kui seda nõuab hea rada või kui võistlejate arv on suur).

5. Võistlusradade raskuse hindamine

Võistlusraja orienteerumiskuse määravad KP-de vahelised lõigud. KP-de vaheline lõik on seda raskem, mida pikem see on ja mida vähem on võistlejal võimalik kasutada tugiorientiire. Seejuures peab meeles pidama, et maastikul kiiresti liikuv võistleja suudab näha tunduvalt vähem tugiorientiire kui rajameister.

Kogu võistleja liikumistee KP-de vahelisel lõigul võib jagada liikumiseks ühe tugiorientiiri juurest järgmiseni. Võib eristada kuut võimalikku liikumisvarianti (variandid on antud raskuse kasvu järjekorras): mööda joonorientiiri selge punktorientiirini, (sild, teerist); mööda joonorientiiri üheni punktorientiiridest, mis on omavahel sarnased (ristkraavid magistraalkraavil); mööda pindorientiiri väljumisega joonorientiirile või teisele pindorientiirile; mööda pindorientiiri väljumisega ühele joonorientiiridest, mis on

omavahel sarnased; mööda pindorientiiri punktorientiirini lahtisel maastikul; mööda pindorientiiri punktorientiirini kinnisel maastikul.

Algajate võistlustel tuleks kasutada kergemaid variante või raskemate variantide lühemaid lõike (ca 300 m). Järgusportlaste rajal peaks kasutama võimalikult nelja viimast varianti, kusjuures tugiorientiiride vahemaad võiksid olla 500—1500 m.

V. KONTROLLSÜSTEEM RAJAL

Võistlusraja kontrollsüsteemi valib rajameister. Kontrollsüsteem võib olla ühe- või kahepoolne. Ühepoolset kontrollsüsteemi kasutatakse algajate võistlustel ja suure osavõtjate arvuga võistlustel. Kahepoolset kontrollsüsteemi kasutatakse tähtsamatel võistlustel, kus on vaja andmeid saada võistlejate liikumise analüüsiks.

Ühepoolse kontrollsüsteemi puhul kantakse mäрге KP läbimise kohta ainult võistleja kaardile. Tavaliselt teeb seda võistleja ise. Märkeks võib olla KP-s asuva templi jäljend, värvilise pliiatsi värviproov või parool. Paroolina kasutada mitte pikemaid kui neljätähelisi sõnu.

Kahepoolse kontrollsüsteemi puhul märgib võistleja KP protokollis järgmise vaba järjekorranumbri juurde oma rinnanumbri (kaardi numbr); oma kontrollkaardile (võistluskaardile) märgib ta KP-s rippuva värvilise pliiatsiga kellaaja ning selle järjekorranumbri, mille all ta end KP protokollis sisse märkis. Soovitav oleks, et kõiki neid toiminguid sooritaksid võistlejad ise ka siis, kui KP-s on kohtunikud. KP-s peab olema värvilisi pliiatseid või tempelid küllaldaselt. Suure osavõtjate arvu korral peaks KP tähise juurde kinnitatud lati küljes rippuma kuni 10 samavärvilist, kahest otsast teritatud värvipliiatsit. Mingil juhul ei tohi KP-s tekkida võistlejate järjekordi. Juhul kui võistlejal ei ole kella, märgib ta oma kontrollkaardile kellaaja asemel eelmise võistleja rinnanumbri.

Kontrollsüsteem valitagu selline, mis võistlejate rohkuse või halva ilma tõttu rivist välja ei langeks.

VI. RAJAMEISTRI INFORMATSIOON

Võistluspaika saabunud võistlejaile teatatakse treeninguteks eraldatud maastikuosa võistlejate registreerimisel. Enne registreerimist ei ole võistlejail lubatud kogunemiskohast lahkuda. Treeningumaastiku skeem (silmamöödu-line) peab olema aegsasti peakohtunikekogu poolt paljundatud.

Võistlusraja kohta võib informatsiooni anda nii suuliselt kui ka kirjalikult. Et kokku hoida aega ning teatada kõik vajalik, tuleb soovitamaks lugeda viimast moodust. Suuline informatsioon tuleb korraldada nii, et see lõpeks vähemalt pool tundi enne starti. Informatsioon peab olema asjalik ja lühike, ilma üleliigsete kommentaarideta.

Informatsioon peab sisaldama: rajameistri nime; raja pikkuse; KP-de arvu; raja tähistuse (märkorienteerumises); tõusude-languste summa; maksimaalse tõusu-languse; kontrollsüsteemi iseloomustuse; stardi intervalli; kontrollaja; kaardi iseloomustuse (kaardistamise aasta, kaardi liik, materjal, mõõtkava, kaardi mõõtmed, reljeefi horisontaalide vahe, korrigeerimine, jõgede laius ja nende läbitavus); ohtlikud kohad ja nende tähistus kaardil ning looduses; võistlusrajooni looduslikud piirid (algajate võistlustel, näiteks põhjas meri, idas raudtee, lõunas maantee, läänes kõrgepingeliin); andmed lumeolude kohta — temperatuur, lumi rajal (jäätunud, pehme).

Suulise informatsiooni annab rajameister ise kui see peakohtuniku poolt ei ole teisiti korraldatud. Kõik informatsiooniks vajalikud andmed peavad olema ka raja ülevandmise aktis (vabariiklikel võistlustel). Algajate võistluse puhul võib majutuspaika üles riputada näidiskaardi (ilma KP-deta).

Rajameistri ülesandeks on ka KP kohtunikke instrueerimine. Sobivaimaks vormiks on siin kirjalik meelespea KP protokollide mapis.

Kui väljakuulutatud start mingil põhjusel viibib, peab rajameister sellest informeerima KP kohtunikke.

Kontrollpunkti kohtuniku meelespea

Lugupeetud kontrollpunkti nr. . . . . kohtunik!

Ära jäta kontrollpunkti valveta!

Pea meeles, et orienteerumine on spordiala, kus võistlejad peavad maastikul joostes iseseisvalt üles leidma vajalikud kontrollpunktid.

Sellepärast:

- ära jaluta kontrollpunkti ümbruskonnas pärast starti;
- ära kutsu võistlejat kontrollpunkti, kui ta möödub Sinust kas või paari meetri kauguselt;
- kui Sulle on ülesandeks tehtud märgete tegemine kontrollkaardile (võistluskaardile), siis tee seda kiirelt;
- märgi protokollis võistlejate numbrid, kes tulid kontrollpunkti korraga, samuti nende omad, kes omavahel vestlesid;
- jälgi, et oleks korras kontrollpunkti varustus (tähis, protokollid, pliiatsid, templid);

Keelatud on:

- anda võistlejaile nõu ja neid abistada;
- valjusti kõnelda;
- lahkuda kontrollpunktist enne rajameistri poolt määratud aja möödumist;
- lubada kontrollpunkti kõrvalisi isikuid ilma peakohtuniku või rajameistri loata;
- süüdata lõket ja üles panna telki.

Kuuldes appikutse signaali peab üks kohtunikest minema appi. Võistleja, kes andis appikutsesignaali, langeb edasistest võistlustest välja.

Kell . . . . . võta maha kontrollpunkti tähis ja muu varustus ning tule laagripaika või kokkulepitud kohta.

Allakirjutatud protokoll anna koos muu varustusega rajameistrile.

Suur tänu Sulle kannatlikkuse eest!

VII. TEISED ORIENTEERUMISALAD

Teiste orienteerumisalade juures on kohaldatavad kõik eespool toodud nõuded. Täiendavalt anname mõningaid erinõudeid.

1. Märkeorienteerumine

Märkeorienteerumine on põhiliseks talviseks orienteerumisalaks. Erinevalt suvistest orienteerumisradadest kasutatakse siin tähistatud rada.

Suusarada peab vastama tavalisele murdmaasuusutamise võistlusrajale: rajal peab olema kandev põhi ja kepi-rajad. Rada tuleb sisse sõita vähemalt 24 tundi enne starti.

Rada tuleb **eeskujulikult tähistada**: iga tähise juurest peab paistma kaks järgmist. Tähised asetatakse rajast 1 m kaugusele, võimalikult ühele poole. Tähis peab asuma võistleja silmadest madalamal. Tähise materjal peab olema ilmastikukindel ning eredavärviline. Ühekilomeetrilise rajalõigu tähistamiseks kulub 75—100 tähist.

Laskumised rajal peavad olema ohutud: käänakutel peab olema küllaldane nähtavus;

Võistleja, kes on jälginud tugiorientiire ja rada, peab saama **määrata KP asukohta** hiljemalt järgmises KP-s nii, et ta ei pea sõitma tagasi ega kõrvale. Selleks on kolm võimalust: KP paikneb punktorientiiri (talu, teerist, sild, kraavi nurk) vahetus läheduses; kui KP paikneb joonorientiiril (teerajal, sihil, kõlvikupiiril) või selle pikendusel, peab sinna paistma ka mingi punktorientiir; kui KP paikneb pindorientiiril (põllul, karjamaal), peab sinna paistma 2—3 punktorientiiri (metsas paikneva KP juurde peab olema näha metsaserv, kui KP asukoht ei vasta juba eespool toodud nõuetele).

KP ei tohi paikneda kohas, kus **kaart erineb** loodusest.

KP tähis peab olema lähenemisel nähtav vähemalt 25 m kauguselt.

Torgete õigeaegse tegemise **kontrollsüsteemi** valib rajameister. Soovitav süsteem: võistleja teeb järgmises KP-s oleva värvipliatsiga eelmise KP torkele ringi ümber.

Võistluskaardile peab olema kantud **stardi või kaardi-jaotuspunkti asukoht**.

Karistusaja torgete ebatäpsuse eest määrab rajameister.

Võistlusraja kulgemise kohta teeb rajameister **näidis-kaardid**, mis pannakse üles pärast viimase võistleja startimist.

Pärast viimase võistleja finišeerimist tuleb **maha võtta raja tähised**.

Majutuskoht koos pesemisvõimalustega peab asuma finiši läheduses.

Vabariiklikel võistlustel tuleb suuskade proovimiseks ette valmistada **treeningurada**. Viimase kvaliteet ja tähistus peab olema täpselt sama, mis võistlusrajal. Pikkus 200—300 m.

2. Öine suundorienteerumine

Öistel võistlustel on võistleja vaateväli tunduvalt piiratum kui päeval. Maastiku valikul, kaardi korrigeerimisel ja raja planeerimisel peab seda arvestama. Öine rada tehtagu osavaile ja kiireile raja valijaile, hoolsaile kaardi lugejaile ja kindlaile kompassi kasutajaile.

Maastik peab olema kuivem kui päevastel võistlustel. Maastikul peab vaheldumisi olema nii metsaseid kui ka lagedamaid alasid. Maastik olgu avatum kui päevastel võistlustel, seda eriti naiste rajal.

Kaart peab hästi vastama loodusele: see on öistel võistlustel tähtsam kui päevasel.

Rada olgu lühem kui päevasel võistlusel.

KP asukohaks ei sobi tihnikud, laugassoo. See asugu orienteeril, mida on pimedas kerge eraldada.

KP valgustamiseks tuleb kasutada seest valgustatud KP tähist või laternat. Mingil juhul ei sobi tumedasse telki peidetud küünal. KP asukoht tuleb valida nii, et laterna nähtavus vastaks võistlusmäärustes toodud piiridele. Lõket võib tarvitada ainult vähemtähtsate võistluste puhul. Valgusallikas peab põlema kogu võistlusaja jooksul ühtlaselt.

KP-s teeb **märked** KP kohtunik.

Finišipaik olgu hästi valgustatud, kuid valgus ei tohi pimestada finišeerivaid võistlejaid.

Võimaluse korral **läbib rajameister raja** vähemalt üks kord öösel.

3. Teateorienteerumine

Teateorienteerumise võistlusi korraldatakse enamasti ühisstartiga. Seega esimese vahetuse võistlejad startivad korraga. Kuna võistkondade arv võib olla suur, tuleb sellele vastavalt planeerida ka rada.

Erineva kvalifikatsiooniga osavõtjate korral olgu etapid lühemad ja kergemad kui päevane suundorienteerumise rada.

Soovitatav on, et **esimene etapp** oleks teistest pikem, kusjuures lõik esimese KP-ni olgu samuti pikem ülejäänutest. Liikumistee variante esimese KP-ni olgu rohkesti.

Start, teatevahetuspunktid ja finiš asugu võimalikult koos;

Kohtunike töö kergendamiseks ja võistluste paremaks jälgimiseks tuleb rada planeerida nii, et **kõikide etappide võistlejad finišeeriks** ühte ja sama tulekurada mööda. Selle saavutamiseks võib kasutada ühist viimast kontrollpunkti kõikidel etappidel.

Teateks ei ole soovitatav kasutada rinnanumbrit.

4. Valikorienteerumine

Valikorienteerumise raja planeerimine, loodusesse paigutamine ja inspekteerimine on suure ajakuluga töö. Raja planeerimisel on üheks põhinõudeks, et ükski võistleja ei suudaks kontrollaja piires **läbida kõiki KP-sid**. Kuna valikorienteerumises antakse võistlejatele ühisstart, on väga oluline, et võimalikke **rajavariante oleks palju**. KP-de väärtuse määramiseks ei ole senini veel kindlaid seisukohti. Kasutatavamad on skaalad **1—2—3, 2—4—6, 3—6—9**. Skaala valikul arvestagu rajameister maastiku läbitavust (kinnine ja soine või poolkinnine kõvema pinna nasega ala).

Valikorienteerumine on sobivaim ala **rahvalike ja algajate võistluste korraldamiseks**, sest iga osavõtja võib valida oma soole, vanusele ja ettevalmistusele vastava rajavariandi. Võistluste läbiviimiseks kulub vaid 1—2,5 tundi.

Heal valikorienteerumise rajal suudab võitja koguda **umbes 70—80%** KP-de pallilisest väärtusest. Eriti heades tingimustes suudavad mehed 2 tunniga läbida linnulennult kuni 20 km, naised 1,5 tunniga kuni 13 km;

Stardi-finiši lähikonnas olgu KP-sid tihedamalt — finišeerival võistlejal jääb võimalus järelejäänud kontrollaja piires veel täiendavaid liikumisvariante valida.

KP-d olgu tavalisest lihtsamad. Tuleb arvestada seda, et igasse KP-sse võivad võistlejad tulla ükskõik millisest suunast.

Iga hilineunud minut või selle osa toob karistuseks ühe **miinuspalli**. Sellest tuleb lähtuda ka KP-de väärtuse määramisel.

KP-d tuleb kaardile kanda enne paljundamist.

5. Maratonorienteerumine

Maratonorienteerumine on suundorienteerumine pikal rajal. Rada peab üldjoontes vastama suundorienteerumise raja nõuetele.

Rajal tuleb ette näha **toitlustuspunkt**, millele olgu ligipääs autoga. Toitlustuspunkt asugu raja teise poole alguses, kuid enne teise kolmandiku lõppu.

Soovitav on rada planeerida **8-kujuline**, stardi ja finišiga aasade ristumiskohas. Sellise kujuga rada võimaldab organiseerida toitlustuspunkti stardiplatsil. Samuti on võimalik rajalt kõrvaldada ilmselt nõrgalt esinevaid võistlejaid, millega saavutatakse tunduv aja kokkuhoid võistluste läbiviimisel.

KP-d võivad olla mõnevõrra lihtsamad kui tavalisel suundorienteerumisel.

SISUKORD

VÖISTLUSMÄÄRUSED	3
I. Võistluste olemus, alad ja iseloom	3
§ 1. Võistluste olemus	3
§ 2. Võistlusalad	3
§ 3. Võistluste iseloom	3
II. Võistluste organiseerimine	4
§ 4. Üldjuhend	4
§ 5. Võistlusjuhend	4
§ 6. Võistlusteks registreerimine	5
§ 7. Ajakava, võistlusalad ja stardijärjekord. Loo- simine	5
§ 8. Protestid	7
§ 9. Meditsiiniline teenindamine	7
III. Osavõtjad	7
§ 10. Vanusegrupid	7
§ 11. Võistlustele lubamine ja võistlustelt eemaldamine	8
§ 12. Võistleja kohustused	8
§ 13. Võistlejate riietus ja varustus	9
§ 14. Võistkonna esindaja	10
IV. Kohtunikekogu	10
§ 15. Kohtunikekogu komplekteerimine	10
§ 16. Kohtunike üldised kohustused	11
§ 17. Peakohtunikekogu koosseis	11
§ 18. Peakohtunik	11
§ 19. Peakohtuniku asetäitja	12
§ 20. Peasekretär ja sekretariaat	13
§ 21. Võistluste arst	13

§ 22. Võistluste komandant	14
§ 23. Rajameister ja tema abid	14
§ 24. Inspektor	15
§ 25. Rajakohtunikud	16
§ 26. Stardi vanemkohtunik	17
§ 27. Lähetaja ja tema abi	17
§ 28. Stardisekretär	18
§ 29. Finiši vanemkohtunik	18
§ 30. Finišikohtunikud ja -sekretärid	19
§ 31. Ajamõõtjad. Ajamõõtjate sekretärid	19
V. Võistlusrada ja inventar	20
§ 32. Võistlusrada	20
§ 33. Radade tähistamine ja sisustamine maastikul	23
§ 34. Võistluskaart (skeem). Võistleja kontrollkaart	24
§ 35. Kontrolllaeg	25
VI. Erinevate alade võistlusmäärused	26
§ 36. Suundorienteerumine	26
§ 37. Märkeorienteerumine	26
§ 38. Teateorienteerumine	27
§ 39. Valikorienteerumine	28
VII. Tulemuste arvutamine	28
L i s a d	30
1. Orienteerumisvõistluse aruanne	30
2. Võistlustest osavõtu avaldus	31
3. Muudatuste avaldus	32
4. Loosimisprotokoll	32
5. Stardiprotokoll	33
6. Finišiprotokoll	33
7. Kontrollpunkti protokoll	34
8. Suundorienteerumise koondprotokoll	35
9. Märkeorienteerumise koondprotokoll	35
10. Valikorienteerumise koondprotokoll	36
11. Sekretariaadis kasutatav võistleja kaardike	36
12. Sekretariaadis kasutatav võistkonna kaardike	37
13. Võistkondlik koondprotokoll	37
14. Raja üleandmise akt	38
15. Kontrollpunkti tähis	39

JUHISED RAJAMEISTRILE	40
I. Sissejuhatus	40
II. Rajameistri tegevuskava	41
III. Võistlusmaastik ja võistluskaart	42
VI. Suundorienteerumise raja planeerimine	43
1. Üldnõuded	43
2. Orienteerumisoskuste rakendamine	45
3. Kontrollpunktide paigutamine	50
4. Start ja finiš	52
5. Võistlusradade raskuse hindamine	53
V. Kontrollsüsteem rajal	54
VI. Rajameistri informatsioon	55
VII. Teised orienteerumisalad	57
1. Märkeorienteerumine	57
2. Õine suundorienteerumine	58
3. Teateorienteerumine	59
4. Valikorienteerumine	59
5. Maratonorienteerumine	60

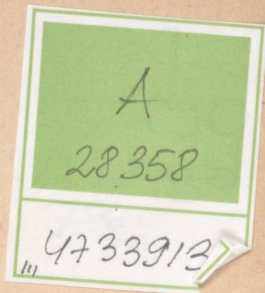
СПОРТИВНОЕ ОРИЕНТИРОВАНИЕ
Правила соревнований.
Инструкции для начальников дистанций
Обложка К. Пюсса
На эстонском языке
Издательство «Ээсти Раамат»
Таллин, Пярнуское шоссе, 10

*
Toimetaja E. Teemägi
Kunstiline toimetaja H. Tikand
Tehniline toimetaja L. Kann
Korrektor L. Golberg

Laduda antud 21. X 1966. Trükkida antud
31. I 1967. Paber 54×84, $\frac{1}{16}$. Trükipoognaid 4.
Tingtrükipoognaid 3,36. Arvestuspoognaid 3,07.
Trükiarv 3000. MB-01140. Tellimise nr. 8457.
Trükikoda «Kommunist», Tallinn, Pikk 2.
Trükipaber nr. 2 — Kohila Paberivabrik

Hind 11 kop.

11 kop.

TÜ RAAMATUKOGU

1 0300 00473391 3